N
NE
ŞTİM
ala sokup
n maddeyi
mesamat
uyor, bazı
eci madde
ler bile az
kullanınız.
n "beyaz,,
afaza eder.
ullanmağa
OKALON,,

Yarım Ay

No. 99

1 NİSAN 1939

15 Kuruş

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi : İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı : 175 kr. / 12 „ 350 kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon : **23607** *Telgraı adresi :* **Resimliay** *Posta Kutusu :* **629**

Rica : 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü
Yazı „ „ „ : „ „ „ Yazı „
Bilmece „ „ „ : „ „ „ Bilmece Memurluğu
adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:

Dahilîye Mutehassısı *Dr. Hafız Cemal* LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda 104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9 ½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon : 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

A N A

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından neşrolunur en mükemmel ve en faydalı bir aile mecmuasıdır. 14 üncü sayısı çıktı. Behemhal alınız ve okuyunuz!

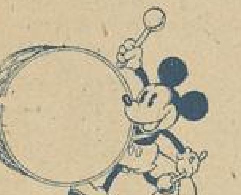

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat programlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

ÇOCUK

132 inci Sayısı Çıktı :

İlk ve Orta okul öğrencileri için, Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılan haftalık mecmuadır. Öğretmenler tarafından taktir olunan; çocuklar tarafından pek çok sevilen bu faydalı dergiyi yavrularınıza alınız!...

Hafiflik - Rahatlık

J. Roussel Korselerinde (Gaine), sizi incitebilecek ne balina ne de hiçbir tazyik yoktur. Bu korseler, vücudunuzu sıkmaksızın tenasübünüzü inceltir ve göğsünüzü kuvvetlendirir.

Fiyatı : 25 liradan itibaren.

J. Roussel
Paris

ISTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No. lu.
Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz
Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

YENİ ÇIKTI

RIZA TEVFİK

HAYATI ve ESERLERİ

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız 60 Kuruştur.

DİLİMİZ

Yazan: NURULLAH ATAÇ

En zengin, en vazıh dil hangisidir? Bu suale cevap verenler ve o cevaptan memnun olan insanlar vardır. Halbuki o sual tam değildir; onun şöyle ikmal edilmesi lâzımgelir: «Falan şeylerden bahsetmek için en zengin, en vazıh dil hangisidir?» Arapçanın, fransızcanın çok işlenmiş, üzerinde çok çalışılmış bir dil olduğu malûmdur; bunların birine bütün şark âlemi, ötekine de bütün garp âlemi hizmet etmiştir. Fakat o dillerin de Amerika kırmızıları veya Eskimolar gibi iptidaî dediğimiz insanların bazı hislerini, bazı düşüncelerini ifadeden âciz olması pekâlâ kabildir. Her milletin, hattâ şehir ahalisinin kendine mahsus bazı zenginlikleri vardır ki, bunları ancak kendi kelimeleri ifade eder. Tercümenin zor, imkânsız denecek kadar zor bir iş olması da bunun için değil midir?

Fransız münekkidlerinden Jean Paulhan şöyle birşey anlatır: Bir misyoner heyeti Madagaskar adasına gitmiş ve *Kitabı-Mukaddes'i* Madagaskarlıların diline tercüme etmek istemiş. O heyet otuz sene çalıştığı halde bu işte muvaffak olamamış ve nihayet: «Madagaskarlıların dilinde mücerred mefhumları gösterecek kelimeler yok!» diyerek vazgeçmiş. O dili bilen Jean Paulhan: «Hayir; gerçi *Kitabı - Mukkades'te* geçen mücerred mefhumların çoğunu Madagaskarlılar bilmez ama, onların da bir takım mücerred mefhumları var ki onların bizim dillerimizde karşılığını bulmak kabil değildir» diyor. Türkçenin büyük bir gramerini vücude getirmiş olan M. Jean Deny, bizim «bir mavi gömlek» terkibi ile «mavi bir gömlek» terkibi arasında gözettiğimiz farkı, Fransızca ile anlatmanın imkânı olmadığını söyler. Bize o farkın ne olduğunu sorsalar belki anlatamayız; fakat hiçbir Türk, mekteb görmemiş dahi olsa, «bir mavi gömlek» denecek yerde «mavi bir gömlek» demez. O fark bizim içimize sinmiştir; bizim için gayet tabiî bir şey olmuştur; onun üzerinde düşünmemize bile hacet kalmamıştır. O kadar ki dilimizin gramerini yazan bir Türk, bunu kitabına koymağı bile belki hatırına getirmezdi; bizim öyle bir fark gözettiğimizi bir ecnebî bizden iyi anlar, çünkü onun için bu tabiî değildir, âdeta şaşılacak birşeydir.

Türkçe, Türk cemiyetinin hislerini ifade etmek için şüphesiz en zengin, en vazıh dildir. Müteradifler arasında gözettiğimiz farklar, bazan Türkçe bir kelimeyi kullanmağı kaba bulup da Arapçasını veya Fransızcasını aramamız bizim medeniyetimizi, bizim hislerimizi, bizim ihtiyaçlarımızı gösteriyordu. Daha dün: «Falancanın karısı» demeği pek ayıp sayar, «falancanın zevcesi» derdik. Bugün «karısı» diyebildiğimiz için sadece dilimizi bir arapça kelimeden kurtardığımızı sanmıyalım, hislerimizde, terbiye telâkkimizde de bir değişiklik oldu ve «karı» kelimesini bir *nuance'tan* mahrum ettik. O halde yine "karı" kelimesine eski manasını iade etmek için "zevce" kelimesini kullanalım mı? Buna imkân yoktur; çünkü cemiyetin o kelime karşısındaki aksülâmeli değişmiştir. "Zevce" kelimesinin kalkmasının bir veya birkaç kişinin keyfi neticesi olduğunu sanmayın. Onu hepimiz birden kaldırdık; ona artık ihtiyaç duymıyorduk ve ona ihtiyaç duyanları da artık anlamıyor, biraz gülünç buluyorduk.

Türkçe bizim için zengin ve vazıh bir dil olmaktan çıktı. Onun kendine mahsus zenginlikleri olduğunu bilmiyor değiliz; yine biliyoruz ki bazı şeyleri anlatmak hususunda dünyanın en mükemmel dili odur. Fakat Avrupa medeniyeti ile temasımız neticesi edindiğimiz bazı hisleri, düşünceleri, öğrendiğimiz mefhumları türkçe ile ifade etmekte zorluk çekiyoruz, onlar için yeni kelimeler bulmağa çalışıyoruz. Doğrusunu isterseniz, Avrupa medeniyeti ile temasımız neticesi edinip de kendimize gerçekten maledebildiğimiz, yabancılıklarını artık hissetmediğimiz şeyleri söyliyecek kelimeleri çabucak buluyoruz, onları nasıl ifade etmemiz lâzımgeldiğini münakaşa etmiyoruz. Onlar için frenklerin kelimelerini hiç yadırgamadan kullanıyoruz. Bir zamanlar Türk muharrirleri, Fransızca "roman" kelimesi için bir karşılık ararlardı; pekâlâ iddia edebiliriki o zamanlarda Türk cemiyeti "roman" ın ne olduğunu iyice kavrıyamamıştı, onu anlamağa çalışıyordu. Onun ne olduğunu kavradıktan sonra, o mefhumu gösteren ecnebî kelimeyi de kullanmakda hiçbir zorluk çekmedi. Bu gün bir Türk muharriri, yabancıdır diye "roman" kelimesini kullanmaktan çekinirse, hemen herkes kendisine güler. Bazılarımızın " spor ", bazılarımızın "ıspor" şeklinde yazdığımız kelime için de öyle... Türk muharrirlerinin bir kısmı bugün "realite" kelimesini serbeştçe kullanıyorlar; bir kısmı ise ona "hakikati-hal, gerçek, gerçeklik, şeniyet" gibi karşılıklar bulmağa çalışıyor. Çünkü o mefhumu Türk cemiyeti henüz tamamile kavrıyamadı, onu anlamağa, içine sindirmeğe çalışıyor; onu kendisine tamamile malettiği gün frenkçe kelimeyi kullanmakta da hiçbir beis görmiyecektir. Yadırgadığımız kelimeler, manasını tamamile kavrıyamadığımız, tabiî düşüncemizin unsurları hâline getirmediğimiz kelimelerdir.

Bugün hepimiz dil buhranından bahsediyoruz; halbuki gerçekten bir dil buhranı olamaz; çünkü dil ancak içimizin, düşüncemizin bir aynasıdır. Dil buhranı dediğimiz şey, içimizin buhranıdır. Avrupa medeniyeti ile temas neticesi edindiğimiz fikirleri tamamile hazmedip kendimize maledemedik; onun için onları ifadede sıkıntı çekiyoruz. Şu kelime arabcadır, bu kelime frenkçedir diye atmağa kalkmamız, bizim onlara ya ihtiyacımız kalmadığını veya manalarını henüz tamamile benimsiyemediğimizi gösterir. Yoksa gerçekten anladığımız veya ihtiyacını duyduğumuz hiçbir kelimeyi hiçbir sebeple atamayız.

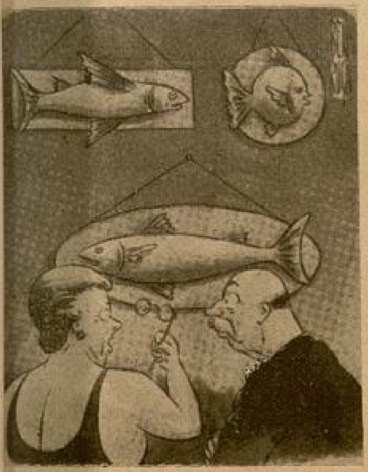

Bayan: — O güzelim tablolarımızı indirip te yerlerine bu balık resimlerini ne diye astın?.

Bay: — Ne diye mi? Geçen sene bize pek pahalıya mal olan Nisan balığını bu sene tekrar yutmamak için!

Bayan: — Bunu düşünememiştim.

Bir memur: — Yahu!.. Bayanlar ne zamandanberi yangın söndürme işine de başladılar?.

Diğer memur: — İstanbulun en işlek yerlerinde yangınlar sıklaşmağa başladığı gündenberi...

Bayan: — Bay! Ne diye hem okuyor ve hem de ağlıyorsun!. "*Gösterüp aggara lûtfun....*"

Bay: — Bu şarkıyı otuz beş sene evvel (Denizkızı Eftalya) dan dinlemiştim. Zavallının öldüğünü işittim. Geçmiş zaman olur ki hayali.....

Hafriyat heyetinden Asistan Bayan Münire Karaçarlı çadırı başında.

TRAKYA

Vizede Hafriyat Yapan Mimar Mazhar Altanla Bir Konuşma

●

Vazan :

M. SAVNİ

●

Türk Tarih Kurumu tarafından Üniversite ilk zamanlar tarih doçenti Arif Müfit Manselin başkanlığı altında Vize ve Kırklarelinde yapılmakta olan hafriyat bitmiştir.

Türk Tarih Kurumunun yurdun muhtelif bölgelerindeki eski eserler üzerinde yaptırmakta olduğu kazılar meyanında Trakyayı da ayrıca bir mıntaka olarak ayırmıştır. Trakyada ilk hafriyat 1936 yılında Alpullu ve Hasköy höyüklerinde yapıldı. Bay Arif Müfidin idaresi altındaki heyet arasında teknik işlerini gören bir mimar, bir muhasip ve mütehassıs işbaşılar bulunmaktadır. Bu yıl ayrıca bir de asistan heyete iltihak etmiştir. İlk Alpullu ve Hasköy höyükleri hafriyatında arkeoloji bakımından çok kıymetli neticeler elde edilmiştir. Bilhassa Alpulluda prehistorik bazı vazolar ve seramit parçalarına tesadüf edilmiştir.

1937 yılında Lüleburgaz höyüklerinde yine ayni heyetin yaptığı kazılar 1936 yılına nisbeten daha zengin neticeler vermiştir. Burada üç höyükte hafriyat papılmış, birinci (A) höyüğünde biri tabanda diğeri höyük eteğinden 5 metre mesafede ve 1,50 metre derinliğinde iki mühim mezar bulunmuştur. İkisi de zengin bir Trak kadınına ait olduğu anlaşılan bu mezarlardan çıkarılan kıymetli âsar geçen sene Dolmabahçe sarayında Kurultay da teşhir edildi.

Heyet bu yıl Vize höyüklerinde hafriyat ve ayrıca Vizenin Çömlekçi tepesinde ve kaleleri etrafında sondajlar yapmağa karar vermiştir. Bundan başka ikinci bir kol da Kırklareli höyüklerinde kazılar yapacaktı.

Vize höyükleri kasabanın cenubundaki ovada ve Hasboğa ve Düzova köylerine kadar uzayan geniş sahanın muhtelif yerlerine serpilmiş sayısı otuzu geçen höyüklerden ibarettir. Heyet bu yıl bu höyüklerin yalnız dört tanesinde kazı yapmış, ve kazıları yapılan höyüklere sıra itibarile A - B - C - D rakamları verilmiştir. 55 metre kutrunda ve 9,50 yüksekliğinde bulunan A höyüğündeki kazıda 6,50 metreye inildiği vakit taştan bir mezar odasına rastlanmış, gayet muntazam kesme taşlarından yapılmış ve tonoz şeklinde olan bu oda 6,30 boyunda ve 3,10 eninde ve 2,60 yüksekliğindedir.

Odanın şark tarafında iki tarafı mermer sökeli ve sökeden üzeri yine mermerden başlıklı bir kapısı vardır. Kapının dış tarafı kalın ve yekpare bir taş kapakla örtülü bulunmuş, kapak ve demir kenedlerle başlığa tesbit edilmiştir. Taş odanın içerisinde ve şark tarafındaki köşede yine taştan bir lâhit bulunmaktadır. Bu lâhdin yüz tarafında feresenkten bir kapı resmi ve kapının iki tarafında girlantlâr vardır. Baş tarafında ise yıldızı andıran bir resim mevcuttur. Zemini muntazam dört köşeli tuğlalarla döşeli olan oda duvarlarının alt kısımları serpme tabir edilen tarz-

Vizede hafriyat yapılan Höyüklerden birinin açılmış vaziyeti.

A. Höyüğünde meydana çıkarılan taş odasında demir kenedli taş kapı kap

da sıvalı ve bunun üzerinde 0,30 eninde ve kırmızı zemin üzerine ve nebatî resimlerle süslü bir fr dır. Frezin üzerinden itibaren tonoz tavanı mavi zemin üzerine şeklinde beyaz rozetlerle süslü bu tadır. Odanın içerisinde ve lâhdi fında birçok kıymetli âsar bulun bunlar meyanında bronzdan bir şamdan, bir kandil, bir el feneri, kaplan postu ve lâhdin baş ucunda büyük bir desti ve diğer birçok ca ve seramitler de vardır.

Üzeri gayat kalın kapakla örtü lâhid açıldığı vakit içerisinde bir hü olduğu anlaşılan bir ölü bulunmu ölünün başında hükümdarlara mahsu rafı altın yapraklarla çevrelenmiş bir sağ tarafında kabzası yanmış büy kılıç ve ayak ucunda yine hüküm mahsus gümüş ve demirle karışık z elbise, beş tane üzeri kabartma nak kulplu gümüş kupa, iki altın yüzük lardan başka hakikaten çok büyük b taşıyan ve şimdiye kadar eşine pek a lanan gümüşten miğferli bir maske muştur. Bu maskenin alt kısmında ilâhını tasvir eden ve altın kakmala sanatkârane yapılmış kabartma resi yatak kısımlarında da yine kabartma altın kakmalı ilâh tasvirleri bulunma Lâhit içerisinde bulunan bu ölünün m sonra birinci asırda Vizede Roma i torluğunun himayesi altında tesis edile lardan birine ait olduğu tahmin edil dir.

Mezar odası, gerek üzerinde yüğün yüksek toprak tazyiki,

2000 senelik zelzeleler neticesinde bazı taşları yerinden oynamış, parçalanmış âdeta tehlikeli bir vaziyet almıştır. Bunun için hafriyat esnasında herhangi bir kazanın önünü almak için dikmelerle bazı kısımları açık konmuştur. *Bu cihetle bu odanın aynen İstanbula kaldırılması imkânı bulunamamıştır.* Buna mukabil oda içerisindeki bütün feresenkleri ve zemin döşemeleri tamamen kaldırılmış, lâhdin de fresenkleri alınmıştır.

Odanın bütün rekonstrüksiyon plânları yapılmış ve İstanbul Arkeoloji müzesinin bir salonunda (A) höyüğünde çıkan bu mezar odası aynen yapılacaktır.

İkinci (B) höyüğünde ise bu tabanda yanyana iki mezar bulunmuştur. Bir Trak kadınına ve çocuğuna ait olduğu anlaşılan bu mezarlar geniş ve yassı tuğlalardan yapılmış ve üzerindeki büyük toprak tazyikinin tesirile çökmüştür. Bu mezar içerisinde yine altın yapraklar, toprak heykelcikler, bronzdan, camdan ve topraktan birçok kıymetli asar bulunmuştur.

Üçüncü küçük höyükte ve tabanında kesif bir kül tabakası içerisinde at kemikleri ve bronzdan gem parçaları bulundu. Bu mezarın, (A) höyüğündeki hükümdarın atına mahsus olduğu tahmin edilmektedir. (B) höyüğündeki kadın ve çocuk mezarının (A) höyüğündeki mezarla alâkası olduğu ve her iki höyükdeki mezarların bir aile mezarı olduğu anlaşılmıştır.

Hafriyat heyetinin Vize kasabası içerisindeki Çömlekçitepede ve kale civarında yapacağı hafriyat, mevsimin gecikmesi dolayısile ancak sondaj mahiyetinde olacaktı. Bununla beraber Çömlekçitepedeki sondajda mühim izlere rastlanmış ve bu yüzden geniş bir sahada hafriyat yapılmıştır. Burada milâttan sonra ikinci ve üçüncü asırlara ait olduğu anlaşılan gayet büyük bir binanın temel kısımları meydana çıkarılmıştır. Ve yarım daire şeklindeki garp yüzünün sütunlu olduğu, sütun kaidelerinden ve taşlar üzerindeki izlerinden belli olmuştur. Binanın zemini geniş taşlarla döşeli olan bu binanın bir saray bakıye olduğu tahmin edilmektedir.

Vizede A Höyüğünde hafriyat yapılırken (mezar çıkmadan evvel).

Kırklarelinde yapılan kazıda meydana çıkarılan ve Kubbeli mezar adı verilen, milâttan evvel dördüncü asra ait bir mezar odası.

B. Höyüğünde meydana çıkarılan mezardaki bir kısım eserler.

Kale eteklerinde yapılan kazıda ise fevkalâde ehemmiyeti haiz ve büyük bir binanın revaklarını teşkil eden kemerlerden birine rastlanmış ve bu kemerin etrafında ve üzerindeki sahada gayet büyük mermerlerden frez ve arşitravlar bulunmuştur. Bu kemer münferit olmayıp, iki tarafa doğru muhtelif kemerli revaklarla devam etmekte olduğu konstrüksiyonundan anlaşılmıştır. Bu eserin çok büyük bir mabed olduğu tahmin edilmektedir. Heyet gelecek yıl bu sahada kazıyı tevsi ederek mabedi tamamen meydana çıkaracaktır.

Heyetin Kırklareli mıntakasındaki iki höyükte yaptığı kazıda milâttan evvel dördüncü asra ve Trakyada Makedonyalıların hâkim bulunduğu devre ait iki büyük mezar meydana çıkarılmıştır. Kubbeli mezar adını alan ve blok taşlardan kubbeli oda şeklinde yapılmış ve ayrıca taştan bir lâhit bulunan bu mezarlardan birincisi 1829 ve diğeri 1870 yıllarında Ruslar tarafından açılmış ve mezarların içerisindeki eşya tamamen kaldırılmış ise de, hafriyat heyetinin esaslı ve sistematik bir şekilde yaptığı araştırmada çok şayanı ehemmiyet bazı seramit parçaları ve kubbeli mezarın yanındaki taş odanın tabanında bir at mezarı bulunmuştur. Bu mezar içerisinde at kemikleri, bronz parçalar, seramitler de vardır. Bundan başka arkeoloji ve konstrüksiyon itibarile çok mühim ve enteresan bir hususiyet arzeden bu mezarların plân ve resimleri de alınmıştır.

Trakya umumî müfettişi General Kâzım Dirik geçen ve evvelki yıllardaki hafriyatta olduğu gibi bu sene de sık sık hafriyat mahalline giderek heyet ile temas etmişler ve hafriyatla çok yakından alâkadar olmuşlardır.

General Dirik, bundan başka hafriyatın ayrı ayrı safhalarının filmlerini de aldırtmak suretile lûtüflerini de esirgememişlerdir.

ÇIRPINAN SULA

ROMAN : 9

MÜKERREM KÂMİL SU

— Ölüm bile! diye tekrarladı. Ölüm bile!..;

* * *

Galip bey memuriyet hayatının en iyi yıllarını Balıkesirde geçirmiş, orada evlenmiş, orada mesut ve bedbabt olmuştu. Tekaüt edildiği zaman ömrünün son yıllarını da orada geçirmeğe daha o sıralarda karar verdiği için, Balıkesirde yerleşmiş bulunuyordu. Şarkın eteklerinde işinin son saati çalınca, gençliğinin ümitler ve heyecanlarla dolu günlerini, en sıcak hatıralarıyle bağrında saklıyan memleketi düşündü ve bununla sükûn buldu. Şehrin memleket hastanesine çıkan yolu üstünde, geniş bir bahçe içinde kendisine bu evi yaptırmıştı. Kızı da, annesinin mezarını taşıyan bu memleketi seviyordu. Ümitsiz ve hasta günlerini burada geçirmiş, nihayet günün birinde ıstıraplarından burada sıyrılmıştı. Bir gün kendi aralarında konuşurlarken:

«Beni de annenin yanına bırakır, sonra kalmağı istemezsen İstanbulda yerleşirsin yavrum!» demişti.

Yaşlı adam kızının muğlâk ruhunu, çapraşık hislerini, muhal arzular arkasından koşan hayalini bütün inceliğiyle kavramıştı. Onun bu haleti ruhiye ile hiçbir gün tam manâsiyle mesut olmıyacağına inanmaktan gelen bir hüzün içinde zaman zaman ezilir: « Ne olur gamsız, kayıtsız, şen ve sıhhatli olsaydı. Dünyanın bütün derdini çekmek için yaratılmîş gibi en küçük acılara kalbinde yer vermeseydi » diye hayıflanırdı. Hassas ve çok okumuştu, gençliğinin birçok güzel yılını edebiyatla uğraşarak geçirmemiş olsaydı, şüphesiz onun yaptıklarının çoğunu mazur görmiyecekti.

Nahidenin sevmediği, hiçbir zaman mesut olamıyacağını bildiği bir adamla evlenmesi büyük bir hata idi. Evli bir adamı sevdiği için dünyayı simsiyah gördüğü sıralarda bu hataya düşmüştü. Ah bu muhal aşk! kızını harab eden, bedbahtlığa sürükliyen, isminin etrafında ağız dolusu söz söyleten hep o değil miydi?

Üç ay içinde içtimaî mevkii yüksek olan bir adamı, muhite karşı yüzüstü bırakıvermekle küçük düşürmeye elbette hak kazanmış değildi. Bu yanlış hareketi mazur görmek her babanın elinden gelmezdi.

Sıksık seyahat etmesi, ancak sevdikleri, beğendikleriyle konuşup memleket halkının çoğunun iğbırarını kazanması, kocalı bir kadın olmadığı halde gayet orjinal, epey dekolte tuvaletlerle balolarda görünmesi, şosede kilometrelerce yalnız başına yürümesi, sporun mahiyetini henüz tam manasiyle kavramıyan bir memlekette ne akisler yapardı? Herkesin ne mâna vereceğini nazarı itibare almadan seviyesine uygun gördüğü erkeklerle konuşuyor, münakaşalar yapıyordu. Bunların muhit üzerinde yaptığı menfî tesirleri, en masum hareketlerinin suitelâkkiye uğrayarak dedikoduya sebebiyet verdiğini biliyordu. Fakat bütün bunlara rağmen kızını çok seviyor, hem de marazî hassasiyeti, biraz hasta ruhu için acıyarak seviyordu.

Onu ben de üzer, harekâtını tahdit etmeğe kalkarsam büsbütün yere vurulur yavrucak, diye düşünürdü. Geniş bahçesinin kurumuş otlarını ayıklar, gül fidanlarının bükülen boyunlarını düzeltirken, kümeslerine sokulan tavuklara, annelerinin kanatları altında büzülen civcivlere bakarken hep onu bedbaht eden kötü talihi düşünürdü.

Karısı tahsilsiz bir kadın olmakla beraber pek içli idi. Kendisi de hayat yükünü vakitsiz omuzuna almak, eski idarenin yersiz hücumlarına, hakaretlerine uğramaktan gelen bir bedbinlikle zaten tam adam sayılmazdı. Bu iki mariz insandan doğan filiz gibi ince kız, vakitsiz yetim kaldığı ve babasının daima yanında bulunduğu, onun her elemine, her işine ortak olduğu için böyle olmuştu.

Şimdi gazetelerde, mecmualarda spor hareketlerini, insanları oyalama için icad edilen binbir küçük şeyi, mektep programlarını, şimdiki hayat şekillerini tetkik ettikçe - yalnız kızını düşündüğü için - hayata erken geldiğine pişman oluyo

Onu asıl şimdi bir talebe olarak gör ve şimdi çok müsait şartlar altında best ve istediğim gibi yetiştirmeliyi diyordu.

Müzik öğrenmesini istemişti. Öğ di. Hassasiyeti büsbütün gerildi. Ya cı dil öğrendi. Edebiyatın enginine müldü.

Sakat izdivacına mani olmak için k vetle cephe almadı. Ayak direyem bedbaht oldu.

Hayatının muhasebesini yapan y adam, bu müşkül sınavdan daima g leri yaşlı çıkardı. Ne yazık! Onu n bir oyuncak gibi hayatta yapyalnız k kacak ve bu yüzden daima toprakları bile ıstırap çekecekti.

Hastalığının kızına haber verilme istemiyordu. Onun telâşa düşmesind yüreğinin kalkmasından korkuyordu. kat Âfet, doktorla konuşduktan son hemen arkadaşına bir yıldırım verdi.

Ona sadece "gel„ demişti. Biliyordu ne pahasına olursa olsun Nahide bu d vete koşacaktı. Manasız birşey için ke disini çağırmıyacağından emindi.

* * *

Nahide hakikaten gün geçirmede yetişti. Geceyi buhran içinde kamarası da uykusuz geçirmişti. Aceba ne var, ne oldu diye kendini yiyip bitirmişti.

Bahri Doğru ile Âfet genç kadını is tasyonda bekliyorlardı.

— Ne var Âfet, doğru söyle. Baba ma birşey mi oldu?

— Hayır, hiç telâş etme. Seni ço özlemiştim. Hem baban, biraz keyifsi

Nahide herşeyi anladı. Sararmış yüzün damlıyan gözyaşları içine dökülüyor, kirpikleri sık sık biribirine dolanıyordu.

Atların koşamadıklarına, arabanın ye rinde saydığına sinirleniyor, yürürse daha çabuk eve yetişeceğini iddia ediyordu.

Âfet, onun buz gibi soğuyan elleri avuçlarının arasına almış, ısıtmağa çalışıyordu:

— Metin ol Nahide. Yemin ederim, ortada birşey yok.

O, eve girer girmez bir çılgın gibi babasının yatak odasına koştu:

— Babam, babacığım!

Artık ağlıyordu. Bol ve bütün yabancı duyguları silip yıkayan sıcak yaşlarla...

— Kendini harab ediyorsun evlâdım. Hiçbir şeyim yok. Basit bir soğuk algınlığı. O kadar...

Bu günler pek uzun sürmedi.

En kuvvetli doktorlar, en tesirli ilâçlar, dünyanın en şefkatli bir kadını ve belki en temiz, en bol, en yakıcı gözyaşları âciz kaldılar.

O, yana yana eriyen, kendi kendini tüketen bir mum gibi söndü. Müddetini dolduran bir gökyüzü ışığı gibi başka bir âleme kaydı, gitti.

Nahide yatağa düşecek bir hale gelmişti. Bu kocaman dünya içinde yapyalnız kaldığını düşünmek onu harab ediyordu. Yemekte yalnız, evde yalnız, her yerde ve bütün hayat içinde yalnız diyordu. Ah, ne kadar bedbahtım.

Babasına ömrünün son yıllarında en tatlı bir meşgale olan bahçenin yeşili bir daha uyanmıyacak, kümeslerinde tavuklar ses vermiyecekler, saksılar da çiçekler donacaklar sanıyordu.

Âfet muvazaneli sevgisi, mazbut düşünceleri ve yerinde tesellilerile onu çekip çevirmeseydi belki de bu yas onu yere vurabilirdi. Önce adeta zorla onu alıp kendi evine getirdi. Evi geniş ve çok iyi döşenmişti. Arkadaşını daima değişik odalarda, değişik divanlara yatırıyor, üstüne ince bir örtü çekerek hiç yalnız bırakmıyordu. Mevsimin en güzel romanları, seçkin mecmuaları, Avrupadan beraber getirttikleri modeller ortaya seriliyordu. Âfet bazen okuyor, bazen anlatıyor, bazen konuşturmak için ona birçok şey soruyordu.

Bir ay böyle geçti.

Bahar gelmişti. Balıkesir gökleri sık sık gözyaşı dökmeğe, sokaklarda yer yer su birikintileri görünmeğe başladı. Birçoklarından olduğu gibi Sermetten de kendisine taziye mektubu gelmişti. Âfet, arkadaşının hislerini yoklamak için sözlerini birkaç defa bu vadiye intikal ettirdiyse de onu pek söyletemedi. Yalnız sevinçle şunu anladı ki, bu büyük acı arkadaşını fena halde yaralamakla beraber kalbinde belirmek üzere olan sakat his de bu arada ezilmiş, körleşmişti. Âfet bundan esef etmiyor, bilâkis çok, pek çok seviniyordu. Çünkü onun, bir gün Sermedi sevmek felâketine düşmesi kendisini bir hayli endişeye düşürmüştü. Çünkü hiçbir suretle mesut olmalarına ihtimal veremiyordu. Fakat Nahide tarafından hemide düşürülüp te sonra yüzüstü bırakılan genç adam ne olacaktı? Ne düşünecek, neler yapacaktı? O, bunları düşünmek bile istemiyordu. Sermetle alâkadar değildi. Bu basit genci beğenmiyor, sevemiyor, hele arkadaşına hiç lâyık görmiyordu. Bir gün az veya çok ne kadar ıstırap çekerse çeksin onun da iyileşeceğini, bir başkası ile evlenip pekalâ mesut olabileceğini kuvvetle umuyordu. Buna muvaffak olmak için gençlik denilen en kuvvetli, en bükülmez silâh elinde değil mi idi?

***

Âfetin bütün ısrarlarına rağmen Nahide ona daha fazla yük olmak istemedi. Bir gün sessiz sedasız, hemen hiç kimseye haber vermeden İstanbulda yerleşmek kararı ile yola çıktı.

Kocası ve kızı ile beraber arkadaşını geçirmeğe gelen Âfet, ömrünün sayılı hüzünlerinden, sayılı acı günlerinden birini yaşıyordu. Hiçbir zaman lüzumsuz bir yere dökmediği gözyaşları, yeşil zümrüt ışıklardan süzüle süzüle pembe yüzünü ıslatıyor; kendini tutmak istedikçe daha çok hıçkırıyordu.

Bahri Doğru pek metin ve her, şeye mukavemetli görmeğe alıştığı karısının gözyaşlarını, sararmış yüzünde donakalan bakışlarla takip ediyor; Nahidenin pek çok sevdiği küçük Emel:

—Nahide abla, yine gel! diye boynuna sarılıyordu. Ben seni hiç unutmıyacağım.

— Nahide, yavrum kendini üşütme. İner inmez bana telgraf ver. Akşam yemeğini yememezlik etme. Sana çantayı elimle hazırladım. Vapurda mutlak aç.

Ve sonra bir sürü küçük, fakat hep kalpten kopan, şefkat ve sevgi ile söylenen minimini öğütçükler!...

Sanki bir solukta ayrıldılar. Nahidecik belki de bir daha hiç dönmemek üzere sevdiği şehri terketmiş bulunuyordu. Âfet, arabaya binerbinmez hıçkırmağa başladı. Belki kardeşlerinden de çok sevdiği arkadaşını, mezara bırakmış ta elleri ve hattâ kalbi bomboş dönüyor gibi idi.

Bahri Doğru, büyük acıları herhangi bir sözle teselli etmenin gayri mümkün olduğunun bildiği için, sesini çıkarmadan karısına bakıyordu. Küçük Emel, annesinin ıstırabı karşısında donmuş, kalmıştı. Millî Kuvvetler caddesinin ıslak yüzünde dönen tekerlekler sanki durmadan: "Gitti, gitti, bir daha gelmiyecek!„ diyorlardı. Âfet bu sesi dindirmek, ruhuna elem veren bu müthiş akisleri susturmak istiyordu. Fakat varlığını hükmü altına alan ayrılık acısını sindirmek elinden gelmiyordu. Onu bir gün yine görmek imkânı vardı. Şüphesiz yine buluşacaklar, mektuplaşacaklar, beraber gezecek, eğleneceklerdi. Fakat o, asıl arkadaşının yalnızlığına yanıyordu. Mesut olmasını bütün kalbi ile istediği, belki hayatında hiçbir gün tam manası ile gülmemiş, Oh dememiş arkadaşının huzurunu istiyordu. Onun, binbir tehlike ile dolu olan uzun hayat yolunda tek başına yaşaması, yüreğine bir dert olarak çöküyordu. Elinde olsaydı onu hiç bırakmıyacak, en küçük bir elemle sarsılan mariz ruhunu tedavi etmeğe çalışacaktı. Harice karşı gayet kuvvetli ve mağrur görünen arkadaşının bir küçük çocuk, bir hasta genç kız gibi temiz ve içli olduğunu biliyordu. Belki onu hayatta babası kadar anlamıştı. Bunun içindir ki, hem seviyor, hem ona acıyordu. Kalbinde dolmaz bir boşluk açılmıştı. Nereye baksa onun soluk yüzünü, yaşlarını bakışlarının aynasında donduran mahzun gözlerini görüyordu. Daima kendi tesirinde kaldığını bildiği halde Sermet için ona menfi telkinlerde bulunduğuna şimdi pişman oluyordu. Bunu düşündüğü dakikada kulaklarında içli bir ses ağlamağa başladı:

"Biliyor musun, bir tek yıl istiyorum hayattan. Bir tek saadet yılı! Onu da elde edemeden ölürsem ruhum istirahatını bulmıyacak. Gözlerim arkada kalarak dünyadan göçeceğim. Bütün günleri, uzun geceleri, mevsimleri ve ay... ı ile belki kocaman bir yıl iştemek... Onu saadetle geçirmeği istemek haksızlık. Fakat ne yapayım ki hayatımın sonuna kadar ıstırap çekmek istemiyorum. Bir ümide bağlanarak yaşamak, ne bahasına olursa olsun, mutlak, mutlak mesut olmak istiyorum Âfet!„ O, bir gün böyle konuşmuştu.

Belki o zaman muhalif davranmasaydı Nahide, Sermetle evlenmeği kabul edecekti. Bu, bir rüya gibi sonsuz ve pek kısa ömürlü bir birleşme olsa bile... Hem ne belli, belki de bütün tahminler hilâfına pekâlâ anlaşacaklar, mesut olacaklardı.

İçinde çocukca istekler kıpırdıyordu. Sermedi evine çağırtmak, onu da Nahidenin arkasından yola çıkarmak istiyordu. Gidiniz arkasından diyecekti. Ve düşünüyordu ki, genç adamı yepyeni kuvvetlerle tahrik etmek için bu işaret kâfi gelecekti. Onun Nahideye ne derin bir sevgi ile bağlı olduğuna tamamile inanıyordu. Bu evlenmeyi bu dakikaya kadar katiyen istemeyen kalbinde şimdi binbir nedamet uyanıyor; vakit geçirmeden, hattâ hemen bu gece birşeyler yapmak istiyordu.

Fakat tekrar Nahideyi düşünmek, onun son günlerde hayata kapalı kalan kalbini, hislerini tahlil etmek, yine her ümidini yere vurmağa yetti. Genç kadın, hayata karşı o kadar itimatsız ve küskün görünüyordu ki, bu kadar genç bir çocuğun onun derin fırtınalarla örselenmiş kalbini lâyıkile anlıyacağından şüphe ediyordu.

Bahri Doğru, karısını teselli etmek için tatlı bir vaitte bulundu:

— İstediğin gün İstanbula bir kaçamak yapar, Nahideyi görürüz. dedi. Bu ümit, Âfetin ruhunda bir ılık rüzgâr gibi dalgalandı. Gözyaşları ile top top olan uzun kumral kirpikleri aralandı. Gözlerinde, içinde sabahın ilk ışıkları uyanmağa başlıyan engin denizlerin rengi harelendi.

— Arkası var —

Köyün kıvrılarak uzayan yolunda şimdi Cevatla beraberim

Köyde Doğan Aşk

Yazan: Meliha MADENCİOĞLU

Siyah bir gece... Bu gece sanki uzak diyarlardan gelen serin ve ılık rüzgârlarla yıkanıyor, bu yıkanan gecenin temiz havası ruhlardaki ıstırabı söküp atıyor, kalplerde paslanan o acıları, bir daha gelmemek üzere çok uzak yerlere götürüyor sanki... Yıkık evlerden, kırık taşlardan yapılmış hasta bir köy, insanları ve havası hasta sanki bu köyün... Uzak bir yol.. Köyün kıvrılarak uzayan bu çorak yolunun tam ortasında büyük bir çınar ağacının altında yıkılmış mezartaşlarından yapılmış bir mezar, burasını korkunç fakat ilâhî bir havaya boğmuş.. bu çınarın muazzam havasına ve manzarasına sarılan mezar "Kavuşturan dedenin„, köylülerin en mukaddes saydıkları evliyanın mezarıydı. Zavallı Ayşeler... Hasta Emineler... Fatmasını kaybeden Hüseyinler ellerinde birer bezle buraya akşam ezanı okunurken hicranlı kalplerinden hasta dualarla, ellerindeki renkli bezi ya dedenin başına inen çam dalı bağlarlardı.

18 yaşında iken, babamla beraber düğümüz bu yaslı köyün bu ince yolunda, mezarın yanıbaşından akan çeşmeden kana kana su içmiştim.

Güneş hayalin sevinci kadar tatlı kat çok çabuk kaybolan bir sevinç güzel bir pembe renge köyü boyarken; genç, esmer bir köylü kızının acısı gözlerinde ışıldarken elindeki solgun dudaklarında donuklaşan dua oraya, hasta bir bükülüşle bükülen dalına bağlarken gördüm. Biraz kalın yanık dudakları "Allahım! diyordu, Ömerle kavuşturursan bu dedenin başına beş tane mum yakacağım.„ Babam gelmiş, gitmişti. Ben halâ Eminenin duasının bitmesini bekliyordum.

— Emine! dedim, niçin bu mezarın başında dua ediyorsun?

Sevgilisine kavuşmasını bir ölünün ruhundan isteyen Emineye ne kadar acımıştım.. Gene yıkık bir mezartaşının üstünde onun çırpınan, ulvileşen sevgisinin acısını ne güzel dinlemiştim. siyah gözlerinde beliren yaşlar, hazin kıvrılışla düzgünlü yanaklarından parmaklarına düşerken, benim hıçkırım boğazımın içinden dudaklarıma rek ağlıyordum:

— Emine! diyordum, sus ağlama deşim. Ömerin gelecek ve sen adak mumları dedenin başına dizeceksin ben ne yapayım.. Benim.. benim de gime inanmıyorlar... Beni anlamıyor Emine.. Benim de köyümde, beni anlayan sevgililer var. Eminenin yine gözünde hiç dinmeyen acıların vardı:

— Ben de... Ben çok acı çektim. mım diyordu. Çok, çok talihsizim. yin babamla kavga etti, gitti. Ve bir gelmedi.

Gözleri dalmıştı, benim de bilmem den içimde, çok ağlama isteyen bir vardı. Gözlerimden akan yaş dam avucuma dökülürken:

— İşte Emine; dedim. Galiba de talihim bunlar. Emine anlamıştı.

— Bunlar mı, bu avucunun için tan yaşlar mı?.. acı acı güldü.

— Bunlar olamaz senin talihin çok güzelsin, hem çok güzel... Sen ayrısın ağandan... gözümün önünde daima yükseklerde duran başı, siyah leri ince vücudile lâcivertlenen uf dan bana gene sevgi dolu gözleri yor, her zaman söylediği söz duda dan bu hasta köye dökülüyor sanki

— Seni seviyorum Vedia, fakat bu ince sevgim seni doyurabilecek Gözlerinde acılar var.

— İnanmıyorum Vedia, beni sevmiyorsun. Bu hayalden gözlerimi ayırırken:

— Bana inanmıyorlar kardeşim, diye ağlıyordum. Babam bizden epiyi uzakta bir köylüyle çok uzun bir görüşmeğe dalmıştı. Emine benim ağlamama dayanamadı, başındaki yaşmağı çıkararak dizlerine serdi. Ucundan tutup bir parça kopardı.

Parmağı ile mezarı göstererek :

— Bunu da sen bağla, belki seni bir gün anlar.

Ben acı acı, gözlerimde yaşlarla gülüyordum.

— İlâhi Emine! dedim. Bu ölüden, bu bezden ne bekleyebilirsin. Bunlar sizin saf tesellileriniz.

Emine ince parmağını yanık dudaklarına getiriyor. Sanki, ölü duyacakmış gibi yavaş sesle elindeki bezi bana uzatıyor.

— Sus, diyor, içini kirletme, al bunu bagla o dala, gör bak seni, nasıl anlamıyan sevgiline kavuşturacak.

İçim Eminenin temiz ve saf duygularile yıkanıyor.

— Peki Emine! diyorum, dedigin olsun. Elimdeki bezi onun başı gibi yüksekte duran bir dala bağlıyorum. Emine soruyor.

— Kaç tane mum adadın ?

— On tane. Emine benden ayrılmak için esmer elini uzatırken birden aklıma birşey gelmiş gibi onun siyah gözlerini aradım.

— Emine, dedim, bana evini göstersene. Sana bazen misafir gelirim.

Babama seslendim:

— Baba! arkadaşım Emine bana evini gösterecek. Rica ederim, beni biraz bekleyin.

Eminenin evi ne güzeldi. O dakika bütün hayatımı verirdim, tek ben de bir Emine olsaydım. Benim de böyle beyaz patiskalarla döşenmiş kireç kokulu bir odam olsaydı, ve beni anlamayan Cevatla böyle bir odada yaşasaydım.

Bunu düşünürken gözlerimde yaşlar parladı.

— Ah! diyordum, beni anlamıyan bu çocuk, beni ne kadar maddî bir ruh taşıyorum zannediyor. Söylemem ona, söylemem; içimin temiz duygularını gözlerimden okusun istiyorum.

***

Siyah bir gece. Sanki uzak diyarlardan gelen serin ve ılık rüzgârlarla yıkanıyor... Köyün kıvrılarak uzayan yolunda şimdi Cevatla beraberim. Kollarile vücudumu sarmış, beni, kaçacakmışım gibi saran bu kuvvetli kolların sahibine, benim sevgime bir zamanlar inanmıyan Cevata başımı kaldırıyorum. Siyah gözleri yüzümde dolaşıyor:

— Beni seviyorsun değil mi Vedia!

Ben gene hırçınlaşıyorum ondan.. Onun kementleşen kollarından ayrılmak istiyorum.

— Halâ sevgime inanmıyorsun Cevat. Parmağımı gösteriyorum.

— Sevgim olmazsa, sana ait o'nu bu halkayı parmağımda taşırmıyım hiç.

Cevat, şimdi beni tıpkı bir çocuk gibi avutuyor.

— Peki Vedia, diyor. Bir daha söylemiyecem, ben çok fena insanım, değil mi. Fakat bunu iyi bil ki bu da sana karşı olan zafımın çokluğundan. Sana birşey soracağım, kızmayacaksın değil mi. Söyle, sinirlenmiyeceksin değil mi Vedia.

— Sor.

— Bu yıkık köyde ne arıyoruz, böyle akşam vakti.

Benim dudaklarımdaki gülüşler dondu.

— Beyenmedin mi?

— Güzel, fakat hasta bir güzellik.

Benim şimdi gözlerim kapalı, başım bir yığın halinde onun geniş omuzunda, yalnız dudaklarım kıpırdıyor.

— Seni, diyorum, senin sevgini bu köyde daha içli duydum. Seni bu köyde, daha çok sevdim. Senin için bu köyde gene böyle bir yerde ve bir gecede genç bir köylü kızla bir mezar başında ne kadar ağladım. Sen beni anlamıyorsun diye ne kadar çırpındım.

Cevadın serin dudakları saçlarımda dolaşıyor. Kuvvetli kollarile beni daha çok sıkıyor. Elimdeki küçük paketi gülerek Cevata gösteriyorum.

— Bil bakayım elimdeki bu pakette ne var?

Cevadın gözlerinde ışıklar parlıyor.

— Muhakkak güzel bonbonlar, şekerler.

— Bilemedin.

— Pasta.

Ben, bütün bütün çocuklaşmıştım.

— Bilemedin, işte mum.

— Mum mu? Yoksa bu gece burada mı yatacağız.

Basık bir evin önünde "Emine„ diye bağırıyorum. Bu çıkan, aylardan evvel seyrettiğim yanık yüzlü, ateş dudaklı Emine değil, hasta, sararmış bir köylü kadını. Yanımda Cevat şaşkın gözlerle bana bakıyor. Eminenin gene hasta bakışlı gözlerinde yaşlar var. Boynu bükülmüştü. Anladım ki... onun Ömeri benim vefasız sandığım Cevattan çok, çok fena imiş.

— Ağlama Emine, dedim. Belki bir gün gelir.

O, birden kendini topladı, tatlı ve acı dolu bir iç çekişle Cevadı seyretti.

— Oh... dedi ne mutlu sana, ağan yanında.

Cevada baktım: gözlerinde, çok sevdiğim parlak gözlerinde yaş damlaları var. Bana, doymaz bir güzellik seyrediyormuş gibi bakıyordu.

— Ağlıyor musun Cevat?

Onun kolları bana uzanıyor.

— Ağlamıyorum, dedi. Meğer senin ne temiz sevgin, ne ince duyguların varmış.

— Ağlama Emine, dedim. Belki bir gün gelir.

Seyahat notları:

Eti Türklerinin Yaşadıkları Bir Kamun: Kazanlı

Genç Kamunbay Salâhettin Tuncalı, Nahiyenin terakki ve inkişafı için çalışıyor

Ali Enver TOKSOY

Kazanlı: Millî bir bayram gününde kadınlarının sevinci

Mersine yaptığım son tetkik seyahatı, bende silinmez intibalar bıraktı. Mersinin çok değerli ve muvaffak urbayı bay Mithat Toroğlunun bana terfik eylediği halk işleri âmiri bay Celâl Abaçla çabuk anlaştık. Bir zamanlar şehir tiyatrosunda çalışan ve halen aynı zamanda Halkevi temsil komitesi reisi bulunan bay Celâl Abaç, hoşsohbet, zeki ve samimî bir genç. Şehri adım adım denecek surette gezdirdi. Ve bu vesile ile birçok bilmediklerimi öğretmiş oldu. Şimdi Mersin hakkında, hemen bir broşür neşredecek kadar malûmat sahibiyim.

Size bu sutünlarda anlatacağım Kazanlıyı da yine Celâlin tensib ve teklifi üzerine görmek ve incelemek nasip oldu. Bir gün - ki artık Mersinde yirmi dört saatlik bir misafirliğim kalmıştı - öğle yemeği sırasında:

— İsterseniz sizi Kazanlıya da götüreyim, dedi. Eti Türklerile meskûn, sahilde, güzel ve enteresan bir nahiyedir. Gidip gelmemiz üç saatten fazla sürmez. Bir mevzu daha elde etmiş olursunuz.

Ve hemen ilâve etti:

— Vasıta mevcuttur. Masarifsiz bir gezinti...

Bundan daha kârlı ve mükemmel bir teklif mi olurdu? Tereddütsüz kabul ve teşekkür eyledim.

***

Mersinle Kazanlı arası on iki kilometreden fazla değil. Yol oldukça muntazam. Bay Celâl Abaç anlatıyor:

— Rivayete göre, asırlarca evvel Hataydan bu yöne göçeden bir Eti kafilesi Mersinin Gökçeli köyünde ağalık yapan Kel'e müracaatla, nuntakada barınmak için münasib bir yer isterler. O da sulak bir kısım olan şimdiki mevkii göstererek "gidin, kazanın yeyin" der. Nahiyeye Kazanlı adının verilmesini bu rivayete atfederler.

Şosenin taraflarındaki pamuk tarlaları durmadan çalışan irili ufaklı kadın ve erkeklerle dolu. Herkes memnun. Şarkılar, türküler içerisinde, neşeli neşeli, muttasıl, alınteri dökerekten iş görüyorlar.

Kazanlı (Mersin): Nahiye Müdürü Bay Salâhaddin Tancalı

Kazanlıya yakın bir noktada otomobilimiz çamura saplandı. Şose üzerinde gayet ufak bir kısım, yağmurların fazla gelmesinden çamur deryacığı haline gelmişti. İndik. Ne çıkar, lâkin otomobili bir (...) ileriye itmek mümkün değil. Karşı tarlada çalışanlardan bir kısmı uğradığımız akıbeti görmekte gecikmedi. Sonra, (...) aradan iki dakika geçmemişti ki, etrafımızı kadın erkek on kadar Etili ile sarıldı. (...) otomobil bir hamlede kaldırılarak çamurdan kurtarıldı.

Bu hadise bende Kazanlı Türklerinin sahip bulundukları fazilet ve insanî meziyetleri hakkında ilk silinmez intibaı uyandırdı.

***

Kazanlıda inşası tamam olan ilkokulu arkadaşımız Ali Enver Toksoyun ziyareti.

Mersin Halkevi azalarından bir gurup Kazanlıda

Kazanlı : Eti Türkleri bir Cumhuriyet Bayramını kutlularken

Kazanlıda : Kadınlar ekmek pişiriyor

Bizi Nahiye merkezinde genç kamun-
Salâhattin Tuncalı karşıladı. Samimi-
ve cevheri daha ilk temasta tebaruz
yen değerli genç, mümkün olan ikram-
bulundu ve Kazanlı hakkında şu ma-
atı verdi:

1937 Haziranında teşkil edilen nahiye-
merkezi Kazanlı köyüdür. 687 si ka-
olmak üzere 1338 nufusa ve 355 eve
liktir. Nahiyeye bağlı üç köyden Kara-
varda 1235 nufus, 235 ev, Adanalı-
unda 700 nufus, 135 ev, Karaca İlyas-
359 nufus, 57 ev vardır.

Tamamen Eti Türklerinden müteşek-
olan halk, en ziyade pamuk ziraatile
şguldür. Merkezde bir de çırçır fabri-
sı vardır. Merkezin pamuk istihsalâtı
tondur. Turfanda sebzecilik ve porta-
cılık terakkidedir. Münbit ve mahsul-
olan topraklarda her nevi hububat
yük bir bereketle yetişir. Nahiye halkı
iz, faziletli ve çalışkan kimselerden
ekküb eylemektedir.

Halk, zihniyet itibarile ileri ve maarif-

Kazanlı Kamununun uzaktan görünüşü

severdir. Hars şubesinin 1600 liralık yardımı ile merkezde modern bir ilk okul kurağı yapılmıştır. Karaca İlyastan başka köylerde okul mevcuttur. Kazanlıda 120, Karaduvarda 114 ve Adanalıoğlunda 81 çocuk okula müdavimdir. Karaca-İlyasta ulus okulu açılmış olup buraya gündüz 46 çocuk, gece de 40 büyük devam eylemektedir.

Kazanlı ve Adanalıoğlunda bire meydan açtırıldı.Bunların birer park halini alması için çalışılıyor. Kıymetli idareci İlbay Rüknettin Nasuhioğlunun himmetile bu sene bir de hükûmet konağı inşa edilecektir.„

Bay Salâhattin Tuncalı, nahiye hakkında düşündüğü güzel fikirlerden bahsetti. Öyle samimî, ateşli ve heycanlı ki, eğer imkân bulsa nahiyeye bir anda şehir çehresi verecek. Onun bu hasletlerinden, görüştüğüm Kazanlılar da uzun uzadıya bahsetti. İdarecilerimizde bu gaye ve enerji oldukça köyün kasabaya çevrilmesinde yalnız ufak bir zaman lüzumu vardır. Harabezarlar üzerinde birer mamure yaratmak Türkün denenmiş, kendisine has bir meziyetidir. Cümhuriyet bunun en güzel bir misalini teşkil etmez mi?

Ayni emellerle mütehassıs bulunan küçük, büyük her idarecimize sonsuz inanımız vardır. Bunun içindir ki, Salâhattin Tuncalının Kazanlıya, yakın bir âtide sevimli ve modern bir kasaba yüzü vereceğine muhakkak nazarile bakıyoruz.

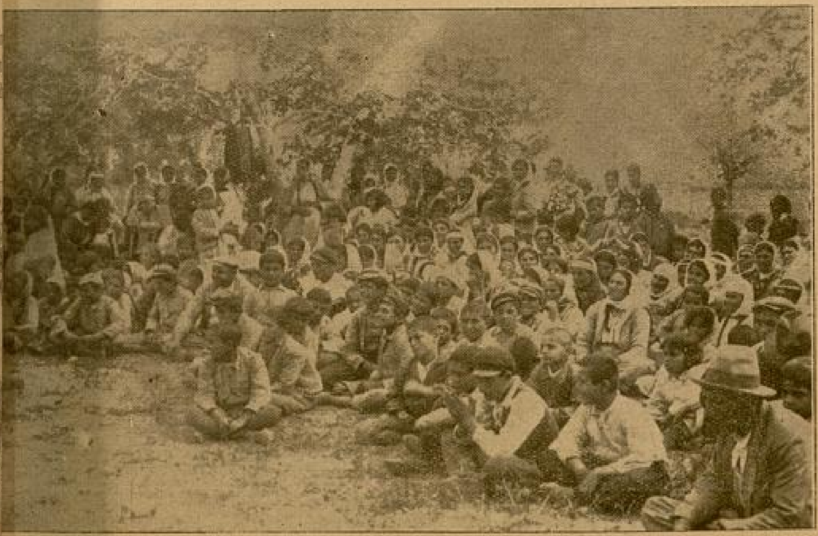

Kazanlı halkından bir gurup bir toplantıda

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA

Yazan : Osman Nuri PERME

— Geçen sayıdan devam —

Lâkin Viyana üstüne gidildiği sırada Türklere itaat gösteren, Türk koltuğuna girerek kalelerine Türk askerinden muhafız alan Zerini oğlu ve Berkân oğlu gibi bazı hıristiyan beyleri bu bozgunluğu haber alınca kalelerindeki dört beş bin Türk askerini öldürmüşler, unutulmaz hainlikler yapmışlardı. Merzifonlu, hudutta Budin valisi Uzun İbrahim paşayı huzuruna çağırttı. Bu ağır bozgunluğa kendisinin sebep olduğunu söyliyerek öldürttü. Burada, ibret alacak bir vakayı anlatmadan geçemiyeceğim ki, bu vaka hem Merzifonlunun muktedir bir serdar olduğunu, hem de Uzun İbrahim paşanın ölürken bile candan düşmanı hakkında da olsa doğruyu söyliyen vatan ve milletsever bir adam olduğunu anlatır.

Kendini öldüren cellâtlara İbrahim paşa, « bu adam beni haksız yere öldürtüyor amma, padişahımıza söyleyin, sakın bu adamı sadrazamlıktan çıkarmasın, çünkü Müslümanlığa açılan bu yaraya merhem vuracak, bu yırtığa yama uyduracak yine budur » demişti.

Kara Mustafa paşa, Viyanayı muhasaraya gittiği zaman padişah Avcı Sultan Mehmed de Belgrata kadar gitmiş, ordu düşman illerinde muharebede iken o da o dolaydaki bir bölük adamı ile av avlamakla, gezip tozmakla vakit geçiriyor, Viyananın alındığı müjdesini bekliyordu.

Ordunun bozulup Budin sahrasına geldiği, Viyananın alınamadığı kara haberi Belgrattaki Avcı Sultan Mehmedi çok kahırlandırdı ve ordunun Belgratta kışlamasını tasvib ederek kendisi de gelecek seneye bu yenikliğin acısını çıkarmak ve yeni hazırlıklar yapmak üzere aleacele Edirneye çekildiği gibi sadrâzam Kara Mustafa paşaya da mücevher bir kılıç göndererek onun vastasile ordunun gönlünü aldı.

Herkesi ağlatan, bütün yürekleri elemlendiren bu bozgun, sarayda birkaç kişiyi pek sevindirmiş idi ki, bunlardan biri darüseade ağası Yusuf ağa denen kara yüzlü zenci, öbürü de büyük mirahor Boşnak sarı Süleyman ağa idi. Bu heriflerin ikisi de Merzifonlunun candan düşmanı idiler. Bu mağlûbiyeti işitince çok sevindiler. Hattâ Silâhtar tarihinin anlattığına göre: Sarı Süleyman kızlarağası Yusufa giderek: «adüvvümüzün işi bitti. İntikam alacak günler geldi.» diye ellerine zilli maşalar alarak oda içinde döne döne oynamışlar, şenlik yapmışlardı. O zaman üçüncü vezir olan Bayburtlu Kara İbrahim paşayı «ki Merzifonlunun yetiştirip meydana çıkardığı, vezir yaptığı bir adamdır.» da: — « Bu herifin nice yedek kılıcını salarsın. Muradın sadaret değil mi? İşte bundan iyi fırsat olmaz. Askeri tayfası şöyle dursun; halk âlem bundan yüz çevirdi.» diye kandırdılar; onuda kendilerine uydurdular. Kara İbrahim paşa da bunlarla birlikte efendisi Kara Mustafa paşayı sedaretten azlettirmek ve öldürtmek için padişah yanında çalışmağa başladı. Kimi muhbir, kimi yalancı şahit oldular ve Avcı Mehmede «mademki sedarette sağdır; kimse sefere gelmez. Tahkik haberimiz vardır. Yalan söylersek ekmeğin gözlerimize dursun. Saltanat sevdasına düşmüş; Anadolu diyarının müfsit mahallerine ve alelhusus İçel eşkıyasına hezar gûna nameler gönderdiği anlaşılmıştır. İdlâl kâğıtları işte» diye Kara Mustafa paşanın mühürünün taklidi bir mühürle mühürlenmiş, düzme mektupları padişaha gösterdiler. Sultan Mehmet bunlara inanmadı :

— Bu adam, bu işin sahibi değildir, dedi. Lâkin ne de olsa Avcının saltânat sevdası sözünden yüreği bozulmuş, vehmi kabarmıştı. Kara Mustafa paşayı sevenler ise, Edirne sarayında onun aleyhinde yapılan bu entrikaları sezinmişler, ona haber uçurmuşlardı. O da çok güvendiği adamlarından telhisci İsmail ağayı birçok hediyeler ve yüzbin frengi altın ile padişaha göndermiş, o da Edirneye gelmişti. Bunu haber alan Kara İbrahim paşa, Boşnak Sarı Süleyman ağa ile buluşup telhiscinin geldiği gece Yusuf ağaya gittiler. «Bu gece, bunun tedariki görülmezse yarın hediyesini verir, padişahın gönlünü alır, suçunu bağışlattırır ve ondan sonra hiçbir garezi dönmez; üçümüzün de tedarikin görür ve bizi öldürttürür» dediler. Silâhtar tarihinin anlattığına göre: «olzalim, mühini devlet kara yüzlü arap dahi zilhiccenin yirmi dördüncü salı günü şikârgâhta padişah hazretlerine ne dedi ise dedi ve tamam tıkıp doldurdu. Tenfir kılıp sultanı eyleyüp « akşama görelim » cevabını aldı ve akşam saray kapısına gelip koçodan indikte telhisci İsmail ağayı ihzar ve bilmüşafehe serhat ahvaline müteallik bazı sual ve cevaptan sonra magsuben « paşan da sen de kâzip bir alay mel'-unlarsınız. Devletimi yıkıp ırzımı paymal eyledi. Askerim kırdırıp benam paşalarım öldürdü ve memleketlerim kâfirlere aldırdı» buyurup mezburu kapı arasına hapis
di. Andan haremi şerife teşrif buyur
kızlarağası Yusuf ağa gelip bey
inde - yani akşam namazı ile yatsı n
arası - ve zilhiccenin yirmi beşinci
şanba gecesi derdimendin katline
şerif aldı. Derakap kapıcılar kâhyas
zaz Ahmet ağa ile çavuşbaşı Kad
Mehmet ağayı içeri odasına davet
veziriâzam Mustafa paşanın katlin
onda emanet olan mühürü hümay
sancağışerifi ve miftahı kâbeyi alıp
meğe sen memursun deyip çavuş
hitaben sadır olan hattı hümayun
teslim eyledi ve Engürüs serdarlığı,
eyaleti ile yeniçeri ağası olan vezir
Mustafa paşaya inayet buyurulmuş
mahalde onun hattı şerifi ile ferman
seraserli görüken kapıcılar kâhyasına
eyledi. Onlar dahi ağlaşarak dışarı
gecenin üçüncü saatında Belgrata
üzere yola çıktılar. »

1095 senesi muharremin altın
birincikânun 1683 pazar) günü k
kâhyası Ahmet ağa ile çavuşbaşı
ağa Belgrat kenarına erip yeniçer
vezir Bekri Mustafa paşaya adam
diler ve gelişlerinden maksatları n
ğunu bildirdiler.

Bekri Mustafa paşa kol dolaş
şehirden çıkıp gelenlerle görüştü v
dine olan hattı şerifi alıp kürkü
Onlarla birlikte sadrâzam sarayına g
Zavallı Kara Mustafa paşa ise o
öğlen namazını kılmağa hazırlanıy
Nal seslerini işitince sokağa nazır p
reden baktı, kapıcılar kâhyasını ve ç
başıyı gördüğü gibi işi anlayıp e
uğuşturarak salonda gezinmeğe ba
Gelenler de hiç dinlenmeden paşan
duğu yere girdiler. Yeniçeri ağası
Kara Mustafa paşanın eteğini öptü.
cılar kâhyası ile çavuşbaşı selâm
durdular. Veziriâzam:

— Ne haber? deyince kapıcılar
yası:

— « Şevketlü padişahımız ha
sende emanet olan mührü hümayu
sancağışerifi ve kâbe anahtarını iste
dedi. O da:

— « Emir padişahımızın » deyip
nundan mührü çıkardı. Sancağış
kâbe anaahtarını sandıkları ile g
teslim eyledi ve :

— Bize ölüm var mı? dedi. Kap
kâhyası:

— « Olmak gerek; Allah imandan
masın » dedi.

— «Kazaya rıza Allahın emri» diye seccadesini yaydırdı. Onlar da dışarı çıktılar. Paşa öğle namazını kıldı ve kendisine hiç bozgunluk ve heyecan gelmeden dua edip elini yüzüne sürdükten sonra içoğlanlarını:

— «Artık siz gidin ve beni duadan unutmayın» diye yanından çıkardı. Kendi eli ile kürkünü ve sarığını çıkarıp gelsinler ve «şu kaliçeyi de kaldırın; gövdem toprak üstüne düşsün» diye kaldırttı. Cellâtlar girip iplerin hazırladıkta kendi ellerile sakalın kaldırıp «birhoş usulile takın» diyerek kazaya rıza verdi.

Cellâtlar paşayı boğdular. Aşağıda saray avlusunda cenazesi yıkanıp namazı kılındıktan sonra başını kesip Edirneye, Avcı Sultan Mehmede getirdiler. Gövdesini ise Belgratta paşa sarayı karşısındaki cami avlusuna gömdüler.

Merzifonlunun başı, on dört gün sonra Edirne sarayında ibret taşına kondu.

Rusları, Lehlileri, bütün Avrupayı kılıcına baş eğdiren, Avusturyalılarca büyük Türk adı ile anılan Kara Mustafa paşanın başı bu uğursuz taşın üstünde üç gün kaldıktan sonra Sarıcapaşa cami avlusunda pencere boyuna gömüldü ve taşına da şu kitabe yazıldı.

Seri serdarı ekrem sadrâzam Mustafa paşa
Edip rıhlet civarı evliyade eyledi me'va
Kusuru yokken sa'iü gazada mindechi nev'a
Sayei vehem şehit oldu ola firdevs ebed sükna

1095

Kara Mustafa paşa, zeki, okumuş, cömert, işten anlar, devlet ve milletini sever büyük bir adamdı, yaşı öldürüldüğü zaman elli dolayında olup suiistimali olmadığından sıhhati yerinde ve öldürülmezse daha birçok yıllar iş yapacak durumda idi. Birçok hayratı vardır. Bilhassa kendi doğduğu yer olan Merzifonda ölmez eserler bırakmıştır.

O zaman yazılan tarihler, hep kendisini övmekte, yalnız pek mağrur ve kendini çok beğenmiş bir adam olduğunu söylemektedirler.

Uzun İbrahim paşanın yukarıda anlattığım sözleri de bu adamın öldürülmesinin ne kadar yanlış bir hareket ve adeta memleket ve devlet namına büyük bir cinayet olduğunu gösterir. Filhakika eğer Kara Mustafa paşa azlolunmamış ve öldürülmemiş olsa idi, Avusturyalılardan bu mağlûbiyetin öcünü ve belki Viyanayı da alacaktı.

Bazı tarihler, Kara Mustafa paşanın Köprülüye damat olduğunu yazıyorlar. Halbuki Köprülünün damadı Siyavuş paşa olup Mustafa paşa değildir. Kara Mustafa paşanın Edirnede şimdi lise olan yerde konağı vardı ki, bu konak vaktile Fatihin haremi ve Zülkadir oğlu Süleyman beyin kızı Sitti sultanın sarayı imiş. Üst yanındaki Sitti sultan camiinin yeri de bu konaktan ayrılmadır.

Merzifonlu Kara Mustafa paşanın Selimiye camii karşısında yaptırmış olduğu çeşme de halâ durmaktadır.

YENİ BASILDI

RIZA TEVFİK
HAYATI
ve
ESERLERİ

R. G. ARKIN

Basan ve satan
Resimli Ay Basımevi Türk L. T. şirketi
Fiatı: 60 kuruş
(216 sayfa 6 tablo)

YARALI KURT

YARIM AY'IN EDEBİ ROMANI

RAGIP ŞEVKİ

№: 14

Nereye gittiğimi bilmiyorum. Fakat gittiğim yere aşinayım.. Buraları çok zaman âyaklarımla çiğnediğimi sanıyorum. Yalnız iki penceresinde lâmba ışığı yanan bu yalıyı da biliyorum, bu iki pencereyi, bu odayı da çok iyi hatırlıyorum ve orada, bir kadının yattığını, o odada güzel gaşyedici bir kadın kokosunun bulunduğunu tahmin ediyorum. Fakat ah, zaman zaman kalbim birkaç saniye duruyor ve kafamın içinde bir ayak direyişin sarsıntısını duyuyorum. Ayaklarım dolanıyor ve bir ağaca tutunarak durmak istiyorum. O zaman yağmur yüzüme ve göğsüme çarpıyor, rüzgâr kulaklarıma saldırıyor ve gökyüzünde patlıyan şimşek, kanımın içinde fırtınalar yaratıyor. Bağırmak istiyorum. Gülmek istiyorum, ne güzel gece yarabbi, ne güzel gece!..

Yalının önüne geldiğim zaman bir anda kafamda Mehlikanın yüzü, güzel yüzü canlanıveriyer. Mehlika... Hayır, Mehpara değil, Mehlika... Sedef gibi beyaz ve güzel kollarile, beyaz yüzü ve vücudunun çizgisile bir heykel gibi kafamda yer eden Mehlika...

Kalın asma dallarından balkona çıktığım zaman, kulaklarımda sadece onun ince, güzel sesini duyuyorum. Cama yaklaşarak içeriye bakıyorum: Mehlika... Bir kanapeye uzanmış, başını arkaya atmış, gözlerini yummuş, kollarını halsiz ve bitkin yanlarına bırakmış, geceliğinin yakaları altında beyaz ve güzel göğsü, yarı açıkta kalmış olan Mehlika... Camı parmaklarımla vurduğum zaman birdenbire başını şiddetle kaldırdı ve gözlerini balkona dikti. Bir şimşek çakınca, hızla ayağa kalktı ve birkaç adımda camlı kapıya yaklaşarak tül perdeyi çekti ve bir anda göz göze geldik, ne o, ne de ben, ikimiz de tek bir hareket yapmadan, gülmeden, konuşmadan bakıştık. Yağmur saçlarımdan yüzüme akıyor ve kirpiklerim su damlacıkları ile titreşiyordu.

Mehlika birdenbire bir hamle yaparak kapıyı açtı ve yana doğru çekilerek yol verdi. İçeri girer girmez yeniden göz göze geldik. Mehlikanın yüzü sapsarı kesilmişti. Kısık bir sesle:

— Süleyman! dedi. Birkaç adım geriye doğru çekildi.

Fakat ben... Benim gözlerim yanıyordu. Halâ vücudum ter içinde idi. Tırnaklarımı avuçlarıma batırarak Mehlikanın gözlerinin içine bakıyordum. Mehlika, bu bakışın korku veren tesirinden kurtulmak için yeniden oynaştı ve:

— Süleyman, ne istiyorsun? diye mırıldandı. Alnı kırıştı ve yüzünde korkuya delâlet eden çizgiler peyda oldu.

İki adım daha atınca burun buruna geldik, kollarımı açtım ve bir anda vücudunu kavradım, Mehlika kısık bir sesle:

— Süleyman!.. Süleyman!.. diye mırıldandı. Rüzgâr balkonun camlı kapısını şiddetle sarstı ve gökyüzünde toprağa doğru bir yıldırım düştü. Mehlika, ıslak saçlarımı kavrıyarak hıçkırır gibi:

— Süleyman, sevgilim!. diye mırıldandı ve başını avuçlarımın içine bıraktı.

. . . .

. . . .

— Niçin geldin? Ya Mehpare? Ah, söyle niçin geldin?

— Fakat bilmiyorum Mehlika, bilmiyorum. Yağmur durdu mu?. Bırak gideceğim..

— Zavallı Süleyman.. Sen hastasın Süleyman... Bak, bütün vücudun yanıyor.. Niçin gözlerini açmaktan korkuyorsun?. Niçin öyle büzülüyorsun?.

— Bilmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum.

— Gidiyor musun?, Fakat Süleyman...

— Hayır, bırak.. gideceğim..

— Yağmur var, yeniden ıslanacaksın...

Balkon kapısı önüne geldiğimiz zaman Mehlika kollarile vücudu...
rarak:

— Hayır, diye inledi. Gitmiy...
Kal, sababa beş saat var.. senin...
daha kalmak istiyorum, yalvarır...
lah aşkına Süleyman.. gitme, ka...
sev... ben bedbahtım, seni sev...
Süleyman.. gitme, kal..

— Hayır, hayır.. beni bırak...

— Ah, benden nefret edi...
beni artık sevmiyorsun.. söyle...
gelmiyeceksin değil mi? Bir da...
aramıyacaksın?.

— Mehlika... Mehlika...

— Hayır, seni bırakmıyacağı...
geldin, kalbimi acıma, ıstırabım...
rırken niçin yeniden beni uya...
söyle, niçin geldin?.

Mehlikanın iki bileğini boy...
sıyırıp çektiğim zaman, yüzü kı...
kesildi.. gözleri bir anda yaşla...
hiddetten bütün vücudu gerildi...
ruklarını sıkarak dişlerinin ara...

— Alçak! diye mırıldandı. G...
nin içine yorgun yorgun baktım...
şambamı sırtıma atarak döndüm...
kona doğru yürürken Mehlika...

— Hayvan! diye bağırdı. Son...
rini yüzüne kapıyarak sarsıldı, i...
oldu ve dizlerinin üzerinde oda...
barık halısına çökerek yüzükoy...
pandı ve ağlamağa başladı.

Gözlerim onun yarı çıplak vücu...
dikildi. Birkaç saniye hiç birşey...
meden ona baktım, balkondan kal...
ma dallarına uzandım ve ayakları...
murlu toprağa değdi.

« Hayvan!. Hayvan! ».. Evet...
bir hayvan.. kollarım sanki uzamı...
yanlarımda sarkıyor. Bir maymu...
yürüyorum. Belim bükülmüş ve...
lerim tabiî şeklini kaybederek kırıl...
Bastığım yerde ayaklarımı sürükli...
gidiyorum. Bütün sinirlerim ağır bi...
gunluk içinde.. kalbim artık tatlı...
çarpmıyor, kanımın içinde hiçbir...
ket yok. Sadece bir et külçesi...
deyim. Düşünemiyorum. Kulakları...
Mehlikanın ıslık gibi tiz sesi...
„ Hayvan, hayvan!. "

Yağmur da, tıpkı benim gibi...

bütün hırslarından ve bütün deliliklerinden kurtulmuş gibi ağır ağır, hafif hafif yağıyor... Bahçıvanın köpeği ulumaktan vazgeçmiş, denizin uğultusu durmuş ve ağaçlar kuru takırtılarla sallanmaktan kurtulup sükûna kavuşmuşlar...

Odama girdiğim zaman, karpuz lâmbanın bol ışığında gözlerim halılara ilişti ve hayretle irkildim: Yerde, halılar üstünde, bir hayvan ayağının bıraktığı çamurlu, büyük ayak izleri vardı. Birkaç saniye tereddütten sonra gözlerim bu izlerin uzandığı yere kadar gitti ve ayaklarımı gördüm: Üzeri çamur balçıkları ile kapanmış, iri, büyük, korkunç ayaklar..

Ah düşünebilsem, düşünebilsem!..

* * *

Hayır, artık günahtan korkmıyorum. Bu, benim için, işlenmemesi imkânsız birşey ki, bütün ömrümü bunu doldurmakla geçireceğim. Arzularımın gizli oyunlarında her zaman için müşterek heyecanlarımın sıcak, tatlı zevki var. Bu oyun, şiddetli ihtiraslarımla daha parlak, daha heybetli bir hale galir. Şimdi bile yorgun dımağım içinde büyük bir kralın hükümran olduğunu hissediyorum. Ben hasta mıyım, hayır.. ben, hislerinin harikulâde inkişafiyle diğer bütün insanlardan ayrılmış bir insanım. Bütün vislerimi tabiî, makul ve mübah görüyorum. Bende mevcut bir âlemi, herşeyden üstün buluyorum. Sevkı tabiîlerim, insiyaklarım, ıztırarlarım kendiliklerinden doğan, kendi yollarında yürüyen, kendi istekleriyle yaşayan ayrı ayrı, canlı birer mahlûk halinde.. ben hiçbir zaman şuurumla bunların önüne geçebilmek kudretini kendimde bulamıyorum. Bir uyanık rüya içinde.. ruhumu dolduran aşk, şuurumun tesbit edemediği bir seyir içinde yuvarlanıyor, bir saat önce istediğim şeyi ele geçirinceye kadar bir buhran halinde yaşıyorum. Bir saat sonra da, bambaşka, isteğimden çok uzak yerlerde mevcut başka birşey için çırpınıyorum. Ah, bu bir tereddi mi? Sukut mu ediyorum.. hayır.. dimağım daima taze, ruhum daima geniş, muhayyelem daima parlak.. heyecanlarımı parlak ve ısıtıcı ateş içinde yaşıyorum. Belki de ben, birkaç erkek ruhunu ruhunda toplamış bir insanım. Belki üç dört erkeğin heyecan kabiliyetini sinirlerinde biriktirmiş, gönlü geniş, şuuru geniş, hisleri mütenevvi bir mahlûkum.. fakat hangisi?. Fakat bu bir cismani harika mı? Cinsî bir ucube mi?..

— 7 —

Ve Yakup Rahelin de yanına girdi. Ve Raheli de Lea dan ziyade sevdi Laba'nın.....

(Tekvin 29)

— Biliyor musunuz, dün gece hiç uyumadım. Yağmur, yağmur, yağmur.. ah, çok üşüyorum, sanıyordum ki siz geleceksiniz ve ben artık hiç üşümiyeceğim..

— Vah ninem vah.. bilseydim gelirdim.

— Allah saklasın. Sizi kovardım. Hem, nasıl gelebilirdiniz ki, bütün kakapılar kapalı... Kanatlarınız yok ki, melekler gibi uçup pencereme konasınız.

— Ya pencerene konsaydım, beni içeri alır mıydın Mehpare!..

Mehpare, küçük bir kuş gibi boynunu bükerek gözlerini yere indirdi:

— Bilmem, bilmem ki.. Belki alırdım, size acırdım. Yağmurda ıslanacaksınız diye korkardım. Ama, bir melek gibi gelseydiniz alırdım.

— Ya bir Şeytan gibi gelseydim.

— Ah, niçin böyle söyliyorsunuz. Siz Şeytan değilsiniz. Siz melekler kadar iyisiniz. Bu gün ablam bana dedi ki...

Mehparenin yüzüne dikkatle baktım. Çarşafının pelerinini omuzlarında oynatarak devam etti:

"— Erkeklerden kork, onlar bir melek halinde görünürler. Fakat hepsi de hakikî birer şeytandır!,, dedi. Zavallı ablacığım, kocası öldüğü gündenberi erkeklere düşman kesildi. Hele son günlerde... Bazen gözleri dalıyor ve hiçbir şey görmiyor. Annem bile bu sabah dikkatle onun yüzüne baktı: "Yüzün ne kadar sararmış, gözlerin niçin o kadar kızarmış!,, dedi de, ablam duymadı. Nesi var bilmiyorum ki...

Vapurda yine beraberdik. Mehpare, yüzünün bütün tazeliği ile yanıbaşımda durmadan konuşuyor. Bazen omuzunun birini omuzuma dayamaktan, yüzüme uzun uzun bakmaktan kendini alamıyor.. Tenha güvertenin bütün rüzgârı, ikimizin de ciğerlerini dolduruyor. Mehpare derin derin nefes alarak mırıldanıyor:

— Ne tuhaf, sizi sanki yıllardanberi seviyorum. Yıllardanberi siz benim sevdiğim erkeksiniz. Dün gece düşündüm de, buna şaştım. Sanıyorum ki, siz benim.... siz benim kocamsınız. Sizden hiç çekinmiyorum. Bilmem ki, sizin gözlerinizde bir âlem var, bir âlem.. Sessiz, sâkin, çekici bir âlem.. İşte bakın, şu vapurda beni tanıyanlar bile var, fakat ben çekinmiyorum. Ah, siz belki bir sihirbazsınız. Genç kızlığımdan beri kendi kendime derdim ki......

Mehpare sustu, uzun uzun karşı kıyılara bakarak düşündü.

— Ne derdin Mehpare?.

— . . . derdim ki, sevsem, delicesine sevsem, sevdiğim erkeğe: "Seni seviyorum!,, demiyeceğim..

— Küçük şeytan.. Fakat niçin?. Gururun mu?. Aşkta gurur olur mu?.

— Ben olur biliyordum. Fakat sizinle karşılaştığım zaman kendimi küçük, âciz, ufacık bir mahlûk olarak görüyorum.

Mehpare hep söylüyor, bazen güzel iri lâcivert gözlerini açarak gözlerimin içine bakıyor, dirseklerine kadar beyaz bir eldivenle kaplı kollarını oynatıyor, asabî asabî sallanıyordu.

Nihayet Köprüye çıktığımız zaman Mehpare peçesini indirerek koluma girdi. Vücudunu vücuduma soktu. Tatlı bir sesle:

— Haydi, dedi. Yürüyün..

— Nereye gidelim Mehpare?.

— Nereye isterseniz..

— Sen nasıl bir yer istiyorsun?

— Tenha, sessiz, sâkin, yalnız ikimizin bulunabileceği bir yer olsun da, neresi olursa olsun... Ah, bugün beni çok sevmenizi istiyorum.

Ağır ağır yürüyorduk. Mehpara ara sıra başını kaldırarak peçesi altından yüzüme bakıyordu.

— Hava bozacak yine Mehpare... dedim. Ah, nereye gidelim?, Sen neresini istiyorsun? Kolumun üstünde duran parmaklarını elime kadar uzattı:

— Siz nereye isterseniz...

— Meselâ... Hayır.. Orası yine kalabalık olur...

— Neresi?

— Ah, dur Mehpare... buldum. Benim küçük evime... gitsek...

Mehpare sanki bunu bekliyormuş gibi heyecanla:

— Şişlideki apartmana mı?. Fakat... Ah, evet... nasıl isterseniz... gidelim.

Bir otomobile atladık. Mehpare, ellerini avuçlarıma bırakarak bir çocuk gibi mırıldandı:

— Beni seviyor musunuz? Beni çok seviyor musunuz?...

— Çok Mehpare.. Seni herşeyden çok seviyorum.

Başını omuzuma bıraktı, gözlerini kapadı:

— Artık ben sizin cariyenizim.. Ah, bir gün bir erkeğin esiri olacağımı düşünür miydim?

— Ya ben? Küçücük; güzel bir kızın sevgilisi olacağımı akla getirir miydim?.

— Hayır.. hayır,. Siz kimbilir ne kadar kadın sevdiniz?. Halbuki ben.. İşte sadece sizi sevdim. Bütün ömrümce de sizi seveceğim..

— Küçük meleğim, sana hayranım.. O kadar güzel sevmesini biliyorsun ki... Ah, artık yalnız seni düşünüyorum, yalnız sana hayranım.. Bütün insanlar, yeryüzünden çekilseler ve biz ikimiz yalnız kalsak...

— Ah, bakın, rüya gördüğümü sanıyorum. Kuvvetim olsa, sizi zincire vururdum, bir odaya hapsederdim, o odada sizi yalnız ben severdim.

— Arkası 27 inci sayfada —

YAZAN:

ANADOLUDAN BAZI PARÇALAR VE HUSUSİYETLER

NECLÂ MARAŞ

Bir kına gecesi:

İki dağ eteklerinin biribirine tutunduğu dar bir vadideyiz. Ortada ince bir derenin genişliğini alan bir boşluk, yanında ensiz bir keçi yolu var. Otomobil dere boyunca uzanan patikadan ayrılıp dibinde berrak çakıltaşları görünen sulara dalınca, etrafa hafif bir şırıltı yayıldı, sonra yavaş yavaş azalan seslerle beraber karşı kıyıya geçtik. Gideceğimiz yer tepenin öbür tarafa düşen yamacında, kasabaya yarım saat mesafede büyücek bir köydü. Dışlarına tezek sıvanmış evler daha seçilmeden önce kulaklarımıza davul zurna sesleri çarptı ve etrafımızı alan köpeklerle beraber bir alay halinde köye girdik.

Avrupadan gelen devlet adamlarına gösterdiğimiz teşrifatlar, kabul resimleri için adımız misafirperver çıkmıştır. Ya o ecnebiler Türk köylüsünün en ufak, en mütevazı misafirini bile nasıl karşıladığını, ikramını görseler ne diyecekler. Otomobil dar sokaklardan ağır ağır geçerken çıplak ayaklı, burunlarını çekerek köşebaşlarında oyniyan çocuklar koşuşuyorlar, dallı basma entarilerini sandıklarından bu gün için çıkaran kızlar kapı aralarından bakıyorlar, köyün muhtarı Ömer ağanın kızı Fadime bu gün gelin oluyordu.

Güneş ekin tarlalarının ufka dayanan ucundan batarken, sabahtanberi fasılasız çalan davullar durmuş, her tarafta yeni bir telâş başgöstermişti Etrafına yirmi beş otuz kişi alan geniş tablalar divanhane dedikleri sofalara kuruldu. Sofranın etrafında, yine yirmi otuz eteği örten peşkiri üstümüze çekerek oturduk. Yemekler okadar nefisti ki, bir sürü kolun uzandığını kâseden tahta kaşığın dar bir aralık bulup bir yudum çorbayı ağzıma getirdiği zaman, açıkgözlük etmeyip ağır davrandığıma adeta teessüf ettim. Çünkü ikinci defada boşalan kâsenin yerine başka bir yemek gelmişti. Ben kendi hesabıma bulgur pilâvını, keşkeği bekliyordum, halbuki onlar daha ziyade şehir yemeklerini koyuyorlardı. Enfes bir yaprak dolmasını güya acele ile yutup tekrar uzanınca kendi kendime güldüm, meğer benim yediğim kabak dolması imiş. Aradan seneler geçtiği halde halâ ogün yaprak diye kabak dolmasını mı, yoksa ben yiyinceye kadar değiştiğini mi bir türlü kestiremem. Yemekler biribirini takip ederek belki onbeş türlü oldular. Bütün bunlar bir çeyreğin içinde biterek herkes yerinden kalktı. Fadime, atla bir saat süren başka bir köye gidecekti. Asıl düğünün ertesi gün olmasına rağmen çok zengin olan babası davetlilerine muhteşem bir kına gecesi hazırlamıştı. Avluda ağaçların altında meşaleler yakıp davul zurna çalarak eğlenen köy delikanlılarından başka içerideki kadınlar âlemi daha neşeli idi. Ortada dar bir yer bırakan davetliler, minderlerle üstüste yığılmışlar, en önde elinde bir defle şarkı söyleyen kadın, zaman zaman çatlak sesile bağırıyor, ev sahiplerinin yakınından orta yaşlı başka bir kadın oyuna kız çekiyordu. Merdiven başında birdenbire birkaç el şakırdısı oldu. Başlar o yana döndü, birkaç kişi ayağa kalktı. Herkeste bir kıpırdama başgösterdi.

— Gelin geliyor! Eskiden Krepdamur üstüne kadife sulu kumaşlar vardı. Mor

YELKEN

Yazan: Neclâ Maraş

Çırpınır sularda gölgesi yelin,
Dalgalar kenarda âşina arar..
Köpüklü yollarda giden yelkenin,
Sularda gölgesi, gölgede sular..

Ne yorgun atışı kalır gönlümün,
Ne bitmez acısı yer alır dünün,
Sinse de kaygusu yine bugünün,
İçerim sularda, içimde sular.

Bir garip öksüzlük his ederim de,
Ağır bir yük olur her kederimde
Yelkende bir sükûn bulur derim de,
Sularla kalbime bir hüzün dolar..

üzerine eflâtun dal işlenmiş kalçadan
gülü entarisile gelin göründü. Sab
gördüğümüz kadın sanki o değild
zünün tabiî parlaklığını, teravetini,
rini yapmak için kullandıkları bir
şeylerle kaçırmışlar, şimdi aldıkl
tüyün yerinde küçük sivilceler h
termişti. Sarı saçlarının üstüne fe
ettikleri altın külçelerini oturtmuşlar,
lerinin arasından yine altın dizileri
yordu. Başı, önünü görmiyecek de
eğilmiş, çenesi göğsüne yapışmış
yere tahta bir sandık koydular ve
kişinin yardımile gelin üstüne çı
fin çatlak sesli sahibi avazı çıktığ
şarkı söyliyor, sandığın üstünde
rülen Fadimenin eline kına konuy

— Gelin oynasın! Gelin oynas
leri oğultu halinde tavanlara çarp
yer biraz daha açıldı, şimdi adım
yer olmadığından ancak dönebilen
le, kına türküsü söyleyip def çalan
nın sesleri vardı.

Alın tas içinde kınam ezildi,
Gümüş tas içinde yüzüm yazıldı;
Ellerin evinde anam başım büzüldü,
Anam, garip kaldın ben gidem dey

Bir de baktım herkes kulak k
dinliyor, defçi kadın söyleniyor, F
orta yerde dönüyor, gözlerinden
gibi yaşlar akıyordu Gelin ağlıyor,
bakışlarında «hem ağlarım hem gi
diyen bir his saklı.

— Gelin ağladı, gelin ağladı.
bu, büyük bir muvaffakıyetmiş ve
nın namını yükseltirmiş. Eller daha
vetle vuruldu, sesler ateşlendi, onu
mek için artık makam değişti.

Öyle olur, böyle olur nazlı güzelim
Bana çoban derler paslı gezerim
Bir kızın derdinden yaslı gezerim

Hepsinin gözlerinde Anadolun
ve temiz havasını paylaşan hür bi
saklı idi. Hepsi en yüksek bir
parçasının karşısında gibi gaşy
dalmışlardı.

— Birinci Bölüm —

Akşamki uykusuzluğun tesiri miydi bilmiyorum. İçimde dehşetli bir ağırlık vardı. Birisi gelecek korkusu ile yardımcı kadına tenbihlerimi bile vermeden yazıhaneden dışarı fırladım...

Sahil boyunca beni evime kadar götüren caddeyi tuttum. Henüz vaktin erken olmasına rağmen eve dönmek istiyordum. Ilık sıcaklığını sâkin sulara serpen Güneş, Marmaranın yumuşak sineşinde azar azar erir gibi kayboluyor, sahilde yarı kuma gömülmüş çıplak bir kalabalık kaynaşıyordu... Akşamları eve geç döndüğüm için böyle banyo âlemlerine pek ender olarak tesadüf ederdim...

Hem yürüyor, hem de ufak ufak dalgacıkların arasında bir martı neşesiyle kayan botları ve su içinde biribirleriyle şakalaşan küçükleri seyrediyordum. Eve yaklaştığım zaman üst kattaki pencereleri açık gördüm.

Dalgın ve yorgun, biraz daha yaklaşınca kulaklarım ince ve titrek bir keman sesinin ihtizaziyle doldu.. Karım çalıyordu.

Bu, üç yıl evvel gözyaşlarımın menbaında bitmez tükenmez akislerle inliyen bir parça "Robert Shumann„ ın rüyası idi. Ben, bunu ilk defa ondan Kireçburnundaki köşklerinin bahçesinde dinlemiştim. Daha o zamanlar nişanlı idik. Hiç unutmam, onun büyük kardeşiyle beraber asma dallarının gölgelediği bir çardağın altında oturuyorduk. Dalgınlığımın farkına bile varmıyarak bilmem bana neler anlatıyordu. Halbuki ben köşkün penceresinden dökülen o sarhoş musiki dalgalarının hakikî rüyasını yaşıyordum..

O, yayın tellerinde incelen bir ahengin benim üzerimde ağladığını gördükçe daha çok incelir ve titrerdi.

İşte bundan üç yıl evvel içimde genişliyen; renk ve musikiyle yeşermiş bir hayâl bahçesinin şu dakikada çiçeklendiğini hissettim. O kadar dalmışım ki, sevki tabiî ile düğmesine dokunduğum zil adeta beni tatlı rüyamdan ayırdı ..

Kapıyı karım açtı ve beni her günkünden daha sıcak, daha yumuşak buselerle kucakladı.

— Nasıl oldu, bu gün erken geldin?..

— Biraz yorgunum da karıcığım ondan... diyerek parmaklarımı onun kızıl saçlarının arasına soktum. Koyu yeşil yaprak kakmalı gözlerine dalarak:

— Bu gün pek memnun görünüyorsun İclâl... dedim.

Merdivenleri çıkıyorduk. O, Jakondun çehresine melâl çöktüren tebessümiyle:

— Bilmem, belki.. dedi ve saçlarını elleriyle düzelterek:

— Ağabeyimden mektup geldi, bizi bu yaz İstanbula, köşke çağırıyor.

Biraz durduktan sonra gözlerime bakarak sordu:

— On beş günlük olsun gideriz değil mi Sabri ?..

— Belli olmaz ki, ya izin vermezlerse..

— İstanbula yazarsın ... Hem geçen sene de gitmemiştik, biliyor musun ?.

— Güzel amma küçüğüm, başka bir memuriyete benzemez ki bu... Benim buradan iki günlük bile olsa ayrılmam büyük birşeydir. Çünki memlekette başka Doktor yok...

Karımın berrak deniz suları gibi engin yeşil gözleri biraz bulanmış ve dalgalanmıştı ...

Onun böyle mahzun dakikalarını görmemek için vücudumdan bir parça veya hayatımdan bir kısım feda etmek lâzım gelse, hiç tereddüt etmezdim. Ve öyle his ederdim ki onun ince kumral kaşlarının altına çöken bulutlar içimde en hassas bir iklimi karartır, orada günlerce devam eden fırtınalar koparırdı...

Onu daha fazla üzmek istemiyerek:

— Sen yalnız gidemez misin ?. dedim ve biraz zalimlikten kurtulmak için:

— Hakkın var küçüğüm, Tekirdağ seni çok sıktı ...

Yüzündeki o ince çizgiler çözülür ve gözleri durulur gibi oldu.

— Giderim fakat sen ?..

— Ne beis var, ben burada biraz yalnız kalırım... Benim en büyük saadetim seni mesut görmek değil mi ?..

— Ne iyisin Sabri.. Böyle zamanlarında seni sevmek insana vicdanî bir borç oluyor...

Ve sonra birşey hatırlamış gibi ellerini çırparak:

— Bak unutuyordum. Liman Reisinin kardeşi Salihayı sen bilirsin. Geçenlerde Karpuzkaldıranda sana takdim etmiştim. Hatırladın değil mi ? Yarın akşam Orduevinde bir Asteğmenle nişanlanıyormuş. Bu gün bir davetiye gönderdiler.

— Peki, senin yeni tuvaletin var mı?.

— Yok amma geçen sene yaptığım yeşilleri giyerim.

— O da pek açık saçık birşey, fakat yine sen bilirsin...

— Öyle ise ben gitmem, başka giyeceğim yok...

— Hiç öyle şey mi olur... Hem, ben sana giyme demedim ki, sen bilirsin dedim. Çünki oraya olur olmaz kimseler gelecek...

— . . . . .

— Senin, bir de uzun etekli Penbe tuvaletin vardı, onlar nasıl. Hani Valinin balosuna giderken giymiştin ?..

— Duruyor, hem sanki o daha kapalı birşey mi ?...

— Bilmem, bana öyle göründü.. Sonra seni daha çok açıyor.

. . . .

Yemekten sonra ona biraz keman çaldırdım. Ve deniz tarafındaki balkonda karımla bir saat kadar konuştuk...

Mehtap sefasına çıkan sandalların deniz üstündeki o parlak , altın yolda kayışlarına, ve gece banyosuna giren kadınlı erkekli kümelerin lâcivert sularda kahkaha ve kısa çığlıklarla çırpınmalarına bakmakla doyulmuyordu ...

Bir aralık karım:

— Bu gece, dedi, denize girmediğimiz iyi oldu.

— Neden ?..

— Baksana ne kadar kalabalık ...

Güldüm. Onun sulardaki sedef aydınlıktan daha parlak saçlarını okşadım ve dudaklarından öperek yukarı yatmağa çıktım.

*
* *

Biraz evvel ancak üç beş masayı doldurabilen davetliler artık grup grup salonu işgal ediyorlardı.

Köşedeki piyanonun etrafını çeviren caz orkestrası da başlamıştı. İlk iki parçada ortaya çıkan olmadı. Çünki henüz takdim devresi bitmemişti. İki masa arasında biribirleriyle selâmlaşanlar ve gâh gülüşerek konuşanların boğuk gürültüsü müzik seslerine karışıyor, masalara şurub ve dondurma taşıyan garsonların ellerinde tepsi ile öteye beriye koşuşmaları salona kalabalık bir lokanta süsü veriyordu.

Dikkat ettim, garip taraflarımı en çok kamçılayan şey; bazı masalardaki kadınların yeni gelen grubları tetkik ederek, ince ince tebessümlerle süzerek bir takım müphem işaretlerle; gizli ve mağrur gülüşlerle salonda bir resmiyet havası yaratmaları idi.. Dedikoduyu ağızlarında bir itiyat haline getiren bu acaip mahlûklar şunu bunu çekiştirmekle ne zevk duyuyorlar bilmem...

Bence bu illet beşeriyetin kurtulamadığı ruhî hastalıkların en mühimidir... Onun muhayyel basillerine bir antiseptik tesiri yapan sosyete; içinde yaşattığı bu hayata nasıl müsaade ediyor, şaşıyorum.: Bu, gülünçlüğü nisbetinde iğrenç olan âleme ne kadar dalmışım ki, karımın kolumu dürtmesiyle kendimi bulabildim...

— Ne kadar dalgınsın Sabri. Vali geldi, bak herkes ayağa kalkıyor. Ben de biraz doğruldum. Kapı tarafına baktığım zaman gözlerim hayretle açıldı. Valiyi görmiyordum bile, yalnız onun biraz gerisinde ve bu tarafa doğru yürüyen genç bir Jandarma yüzbaşısiyle göz göze geldik. Dudaklarım kendi kendine "Fikret„ diye açıldı kapandı. Onunla hemen hemen beraber büyümüş ve İstanbul Sultanisini beraber bitirmiştik. Aradan on üç yıl gibi uzun bir zaman geçtiği halde onu kolaylıkla tanıdım...

O da beni tanımış olacak ki bir saniye durakladı ve biraz sendeler gibi oldu. Ben yerimden kalkarken o da ileri doğru yürüdü. Ellerini uzatarak :

— Vay Sabriciğim, dedi; sen burada ha... Senelerden sonra... ne tesadüf !..

Eski arkadaşlığın sıcak samimiyetiyle onun ellerini sıktım.

— Buradayım, fakat sen nereden çıktın böyle birdenbire, dedim. Ve ilâve ettim.

— Yıllar seni hiç değiştirmemiş Fikret!.

Arkadaşımın güler yüzle beni kucaklar gibi ellerime sarılışına ve bir kardeş sokulganlığı ile bana yaklaşmasına karşı ne yapacağımı, ne söyliyeceğimi şaşırmış, kalmıştım. O kadar ki az kaldı karımın varlığını bile unutuyordum ...

— Fikret ! dedim, bak, sana karımı takdim edeyim.. İclâl.

Arkadaşım karıma dönerek özür diler gibi:

— Oh, affedersiniz Hanımefendi... Böyle âni tesadüfler insana garip bir şaşkınlık veriyor.. dedi.

Ve tekrar bana dönerek :

— Öyle değil mi Sabri ?.. diye sordu.

— Evet, dedim; hele bu tesadüfler sıkıcı bir şerait çerçevesinde olursa. Geçen yılların bıraktığı ve bizi yalancı bir hazla dir müddet oyalamaktan başka hiçbir kıymeti kalmıyan sönük izler üzerinde onunla epiyce konuştuk. Ve nihayet kısa geçen bir sükût esnasında garsonu çağırdım.

İki bardak bol getirmesini söyledim.

Sonra arkadaşıma dönerek :

— İçersin değil mi Fikret ?..

— Vallahi dostum, içmen dersem yalan söylemiş olurum. Zira böyle fırsatları insan nadiren ele geçirebiliyor ...

Hem ben daha başka türlü düşünüyordum ... Meselâ, hep beraber büfeye gitmeği kasdettiğini anlamıştım.

— İclâl içmez, dedim.

— Ya ... Dokunuyor demek ... Lâkin alkolsüz likörler var. Pek okadar ağır değil ...

— Bilmem, dedim, ve karıma :

— Nasıl içebilir misin İclâl., diye sordum. O :

— Beni mazur görün, muhit biraz fazlaca kalabalık...

Yine kısa süren bir sessizlikten sonra, ortada dönen çiftlerin serhoş ahengine dalan arkadaşıma :

— Tekirdağını n a s ı l buluyorsun Fikret ?..

Ve cevabını beklemeden :

— Tuttuğun ev güzel mi ?.. dedim.

O, uzattığım paketten sigara alırken:

— Tekirdağı, dedi, sahilde olmak münasebetiyle fena bir yer değil. Eve gelince; henüz şehire yabancı olduğum için lâalettayin intihap ettim.. Vali Konağının sırasında, denize nazır yüksekçe bir ev. Şimdilik hoşuma gidiyor. Ev sahibim i[...] tiyar bir kadıncağız, ona bazı ufak tef[...] işlerimi de gördürüyorum...

Karım benim söyleyiceğimi yine b[...]den evvel söyledi :

— O halde pek uzak değilmişiz.

— Ya, öyle mi efendim ?..

— Evet, biz de aşağı mahallede.. Ya[...]lardayız ...

Karım, arkadaşımın deminki söyledi[...]lerini dinler gibi göründüğü halde an[...]mamış olacak ki ...

— Bir gün, dedi; buyurursanız refik[...]nız hanımefendi ile de tanışmış oluru[...]

Ben, arkadaşıma vakit bırakmadan; [...] karımın boş bulunduğunu gizlemek iç[...] kesik bir kahkaha ile :

— Fikret evli değil ki İclâl, dedim.

Oldukca uzun süren sessizliğe bu so[...] muhavere mi sebeb oldu, bilmiyorum. B[...] aralık kapının yanında etrafına bakınma[...]ta olan Sıhhiye Müdürü masamıza geld[...] Karımı başıyle selâmladıktan sonra ya[...] şakacı bir tavurla :

— Yo... Doktor, dedi. — Ve masada[...] şişeleri göstererek — hep burada olm[...] Biraz da benimle büfeye geleceksiniz..

Sonra karıma döndü ve :

— Hakkım yok mu hanımefendi? di[...] müsaade istedi.

Ben Fikrete bakıyordum. Fakat d[...] birşey söylemeden o :

— Beni mazur görün .. Fazla ka[...]mıyayım, diyerek özür diledi.

Karımla onu masada bıraktık. Büf[...] girdiğimiz zaman Müdür, bana genç y[...]başının kim olduğunu sordu.

"Pek eski bir arkadaşım„ diye cev[...] verdim ...

Büfe, salondaki gamgamadan ve ya[...]macık etiketten az çok âri bir yerdi.. Boş masalardan birine oturduk. Müdür[...] yarış edercesine içmeğe başladık. Bira[...] sonra küçücük meclisimize Kâmil Bey i[...]minde iyi tadıdığım bir Tabur kâtibi d[...] iştirâk etti.

Böylece Büfede yarım saat kadar ko[...]nuştuk, gülüştük ve içtik ... Birkaç def[...] kendimi tecrübe ettim, müvazenemi kay[...]beder gibi olmuştum ... Yerimden kalk[...]tım, dostlarımın israrlarına rağmen salon[...]da karımla arkadaşımın yalnız kaldıkların[...] ileri sürerek büfeden ayrıldım..

Salon insanın gözlerini kamaştıracak kadar aydınlık ve o nisbette dumanlı idi.

Dansedenlerin arasından geçerken gece yarıları caddelerde adımlarını sevk[...] tabiilerine bırakarak yürüyen sarhoşla[...] gibi sendelememek için bütün dikkatim[...] bacaklarımda toplayarak yürüdüm.

Biraz evvel karımla arkadaşımı bırak[...]tığım masa boştu.

Oturdum, kendimi toplamağa çalışa[...]rak başımı kaldırdım.

Salonun orta yerinde renkli ampullerle süslenmiş büyük avizenin altında ve ağı[...]

vals temposu ile dönenlerin arasında rımla arkadaşımı farkedebildim.

İki dakika sonra caz sesi dindi. Parnin üstü boşalırken, onlar da tekrar lunduğum masaya dönmüşlerdi.

Arkadaşım yerine otururken bana; zlerimin içine bakarak:

— Haddini aşmışsın Sabri, diyordu.

— Bunu gözlerimden mi anladın?...

— Evet... Fakat herhalde öyle, diye vap verdi.

Bu sırada iki dakika ara veren müzik rar başlamıştı. Ben:

— Olmadığını sana isbat ederim, dim.

Fikret yarı müstehzi gülüyordu.

Oturduğum yerden fırladım. Karıma:

— Dansa kalkar mısın İclâl ?. dedim. lktı.

Penbe bir kadife gibi yumuşak, taze vücudunu sağ kolumla kucakladım. Ve seri bir figürle parkenin orta yerine doğru açılırken geride kalan arkadaşımın bizi gözlerile takip ettiğini hisseder gibi oldum.

Bütün sarhoşluğuma rağmen parkenin üzerinde maharetle dönüyordum. Karımın; kollarımda bir yığın tüyden daha hafif olan vücudu, idare hususunda bana hiçbir müşkülât vermiyordu.

Onun güzel penbe çehresi yine biraz mahzunlaşır gibi olmuştu, sordum: .

— Neden sarardın İclâl!, Bırakalım mı? Dansetmek istemiyor musun ?...

— Yok, hayır.. dedi. Salon bir parça başımı döndürdü de belki ondandır...

Onun ince yumuşak vücudunu göğsüme çektim. Kızıl saçlarından uçan baygın yasemin kokusunu ciğerlerime kadar doldurdum.

Başını göksüme bıraktı. Elinden avuçlarıma geçen ateş vücudumun her hücresinde başka başka alevlerle yandı ... yandı ...

. . . .

Dikkat ettim ortada, tangonun dalgalı sarhoş figürleriyle dönen yarı dekolte vücutlar, Fikretin ateşli, çapkın bakışlarından kaçmıyordu.. Zarif çehresi parlak üniformasiyle gözlerini kamaştırdığı genç kadınların hayran nazarlarını üstünde topluyor, ve hattâ fırsat buldukça bunların bazılariyle dansa bile kalkıyordu.

Masalarda dağılmış saçlarıyle önüne düşen başlar çoğalmış ve köşedeki caz çılgın bir müzik kahkahası haline gelmişti. Kafamı uğuşturan ispirtonun gözüme çöken dumanlariyle salondaki ışıklar ateşten birer ok gibi önüme kadar uzuyor, beni bin renk ve bin koku dolu ahengiyle gizli gizli sarıyordu..

Vakit gece yarısını geçtiği halde coşkunluk hep aynı rararda ve bir uzun melodinin ayni defreni tekrar ediliyordu..

Karımla bir tango daha yaptık, masaya giderken valsdan dönüyormuş gibi ayaklarım biribirine dolaşıyordu...

Davetliler grup grup kalkdıkça masalar boşalıyor, salon, yolcularını semt semt dağıtan büyük otobüsler gibi ferahlıyordu. Başım o kadar ağırlaşmış ve gözlerim o kadar bulanmıştı ki üç beş masa ilerisini güçlükle seçebiliyordum.

İnsan böyle anlarında uykuya; sevdalıların vuslat bekleyişi gibi hasret çekiyor...

Artık salonun kesif sigara dumaniyle sislenen havası içinde parlaklığını kaybeden ışıklar bile bana bir afyon tesiri yapıyordu.. Böylece kendimden geçercesine dalmışken, karımın sesini duydum:

— Yarın pazar, nereye gideceğiz Sabri?. diyordu.

Ona sayıklar gibi:

— Karpuzkaldırandan başka güzel neresi var sanki!..

Diye cevap verdim.

Sonra bir müddet konuşmadan oturan arkadaşıma dönerek sordum:

— Karpuzkaldırana hiç gittin mi Fikret...

— Geçen pazar orada idim, fevkalâde bir yer...

— Yarın oraya gelmez misin ?..

— Niyetim öyle !..

— Şu halde bir otomobilde beraber gideriz ...

— Teşekkür ederim Sabri, fakat hayvanla gitmem lâzım, bir köye uğrayacağım. Fazla israr etmedim, daha doğrusu uzun boylu konuşacak mecalim kalmamıştı... Kalktık. Vestiyerin önüne geldiğimiz za-

Sahilde yarı kuma gömülmüş çıplak bir kalabalık kaynaşıyordu...

man arkadaşımdan müsaade istedim ve ayrıldık...

* * *

Karpuzkaldıranda otomobilden inerken şoföre, akşam saat altı buçukta burada bulunmasını söyledim.

İçki ve yiyecek sepetlerini hizmetci kıza bıraktık. Koyu gölgeli ceviz ağaçlarından birinin altına doğru yürüdük. Fakat burasını beğenmedim. Pek ortaya düşüyordu.

İlerde en uçtaki ağacı intihap ettim. Ve arkamdan gelen bahçıvana

— Hasırları buraya ser, dedim.

Karım hizmetcinin yardımiyle ağacın gölgesine yerleşirken ben de bira şişelerini soğusun diye önümüzden geçen incecik derenin kenarına yerleştiriyordum...

Ortalığı kasıp kavuran sıcak öğle güneşi, enli ceviz yaprakları üstünde parçalanıyor ve ancak bir takım ince ince hüzmeler halinde toprağa dökülüyordu...

Bulunduğumuz bu küçük korunun yanındaki mısır tarlalarından gelen Ağustosböceklerinin karışık ve tiz feryatları kulakta vahşî bir zevkle çınlıyordu...

Böyle mahşerî bir velvele içinde yükselen gramofon sesleri, insanın ruhunu; kırlarda ekin başaklarının üstünden süzülüp geçen rüzgârlar gibi birdenbire medenî bir iklime sokuyordu...

Kenarda çitin dibinde ateş yakmakla meşgul olan hizmetci kıza:

—Aysel! diye seslendim.. Al bu patlıcanları külde pişir..

Böylece saatler geçmiş ve göklerin bulanık maviliğinde belirsiz bir kavis çizen güneşin şeffaf, seyyal ateş parçaları; oturduğumuz gölgeliğe kadar ilerlemişti...

Ağacın köküne dayanmış, küçük konserve kutularını açmağa çalışan karıma:

— İclâl, dedim, çekilir misin. Güneş geldi. Hasırı biraz geriye alacağım. Elindeki kutuları yere bırakarak:

— Dur öyle ise tabakları kaldırayım, dedi...

Onun böyle bazı itâatkâr hallerini, ulvî bir tevekkülle İsanın telkinatını dinleyen rahibelerin ruhanî sükûnuna benzetirdim. Bir zaman geldi ki artık yapılacak iş kalmamıştı.

Oturduk. Kızıl saçlı başını omuzlarıma yatıran karım:

— Burası ne bulunmaz bir yer değil mi Sabri? diyordu.

Yanağımı onun yasemin kokulu saçlarına dayadım.

Üç uzun yıl kâh gümüş dereler ve billûr çağlayanlarla akarak, kâh elmas ışıklarla parlayan saadeti gözümün ufuklarından yine kalbime sızdırdım..

Ruhumda büyüyen bir cennetin gül kokulu asma bahçelerinden ona: "İclâl... İclâl..„ diyecektim. Fakat kuş seslerinden bestelediğim bu rüya daha dudaklarımın ilk sıcaklığında eridi, bitti...

Onu bütün canlılığı ile koklamak için ömrümü pek az buluyorum.

« Hayatımız kısa ve aşka ayırdığı günler pek azdır. »

Acap sen bunu duydun da mı söyledin.. Yanılıyorsun şairim, eğer senin uzun beyaz sakallarını bilmeseydim, «inanmayın, o yaşamadan ölmüş bir zavallıdır!„ derdim.

Otuz yaşımın dört yılında her saniye sevdim ve ömrüm böyle bitecek.

"Mavi rengi gökten kim süzebilir„ diyorsun. Ben de sana:

"Kızıl saçları benim hayalimden hangi tabiat söküp alabilir„ diye sorsam bilmem ne cevap verirsin?...

Ben kıskanç bir vücut.. O, içimde her gün; güzelliğin bir başka sihriyle doğan Ay. Yalnız benim Ayım... Fakat bu boşluktan mehtabı avuçlayacak el var mı ki.. Ziyayı lekelemek bir insan için nasıl mümkûn olabilir, bilmem.

Ben, onu seyrettiğim akşamla etrafında titreşen yıldızları görmiyorum bile...

O ise bir şahap değil ki başka âlemlerin koynuna aksın.

— Mesutsun değil mi Sabri?.

Karımın sesi beni bu romantik dünyasından hülyalı bir uçuşla yanına çekti..

— Oh küçüğüm, bunu sana anlatabilecek lisan nerede?.. dedim. Ve biran yaşamanın hakikî ve ilâhî lezzetini bulduğum saçlarındaki yakıcı füsunun gizli ıtriyle bütün göğsümü doldurdum.

Ah, lâkin ben bu saadetin coşkunluğundan korkuyorum.

En büyük felâketler saadetten gelir derler... Buna inanmak ölümün meçhul korkunçluğunu düşünmekten çok daha müthiş birşey.

Hasırın ortasına kır sofrası kurmakla meşgul olan hizmetci kıza:

— Aysel! dedim, o şişeleri de artık sudan çıkarıver kızım.

. . . .

Güneş biraz evvelki kuvvetini kaybetmiş gibiydi.

Ağaçların altına toplanan aileler son akınlarla daha fazla çoğalmış, meydanda küçük çocukların toplandığı buğday harmanı bayram yerlerine dönmüştü...

Alkolün verdiği neşe ile haykırırcasına şarkı söyleyenler, ve hattâ gramofonda çalan bir hava ile raksedenler bile vardı. Karım, çitin yanında mısır pişirirken ben bira içiyordum. Bir aralık alkolün tebahhur etmiş gibi gözlerimde biriken dumanları arasında dikkatim kendiliğinden toplandı.

Tarlanın içindeki yoldan Fikretin gelmekte olduğunu gördüm. Al atının üstünde iri güzel vücudu ile esatirî kahramanların mermer heykellerine benziyordu.

Biraz daha yaklaşınca:

— Fikret, diye bağırdım. El işaretimi gördü. Ve atını çevirerek bize geldi.

Onun dün geceki sempatisi nekadar soğuk kaldığımı hatırla adeta utanır gibi oldum.

Halbuki çocukluğumda ben çok severdim. Hemen her günümü ber geçerdi. Fikirlerimizin ayrıldığı bir nokta: onun biraz fazlaca ça raz fazlaca maddî olması idi.

Her güzel gibi kendine mağr şundan, bilhassa kadın izzetinefsi namayı onda çok defalar görürdü.

Atını gerisinde gelen Jandarm rine teslim ederken ben onun girdim:

— Seni çok bekledik Fikret İclâle artık o gelmez, diyordum.

Bu esnada karım da yanımıza Arkadaşıma yarı şakacı:

— Geç kaldınız Fikret bey, de ra beni göstererek, maşallah Sab lerden ikisini boşalttı bile. Oturd ağacın altında bulunuyorduk. Ar tabakların arasındaki şişelere bak

— Enfes, enfes... diye güldü.

Hep beraber hasırın üstünd nık sofranın etrafına toplandık. parlak mahmuzlu rugan çizmeler türlü yerleşemiyordu... Rahat et bahçıvanı çağırdım, bir iskemle sini söyledim. Ve ateşin üstün lere bakan kıza:

— Aysel, karpuzlar soğumuş onları getir de keselim; dedim. K mem kaçıncı defa bira bardakla lerken:

— Sabri, dedi, ata binmek i diktireceğim olmaz mı? Hem ba beyin atı pek uslu imiş..

Ne cevap vereceğim diye gö içine bakıyordu..

— Sen istedikten sonra pek dim ve gülerek ilâve ettim, fa dikkat etmelisin, zira bu, denize benzemez.

Karım, ima ettirmek istediğim ya ehemmiyet bile vermeden, ön kutu dolusu oyuncak serpilmiş çocuklar gibi seviniyordu. Son onda bir iddia arzusu uyandırdı. çocuk safiyetiyle:

— Peki, dedi, biraz sonra görürsün.

Arkadaşım hiç sesini çıkarmı dinliyordu.. Ben halâ karımın meserretinin yüzünde bozulup ka gilerini seyrediyor, ve her günü bir başka hava, bir başka mevsim tan maziye dönüyordum.

O, ekseriya böyle anlarımda b sarılır, yüzümü gözümü gürül neşe ile öper ve bazan da b yanağını yanağıma koyarak bana

— Ne iyisin Sabri, derdi. Beni dar bahtiyar ettiğini bilmezsin...

— Arkası var

MODA
Nedir?

Yazan: Salâhattin KANDEMİR

Moda kelimesini bilmeyen yoktur. Her gün söz arasında bu kelime çok sık geçer: “Modaya uygun değil„, “Yeni bir moda çıkmış„, “bunun modası geçmiştir„ gibi cümleler kullanılır. Mevzu ve modaya göre de meselâ: “Bu senenin şapka modası, geçen senenin elbise modası„ denir. Giyim kuşamın, ev eşyasının, âdet ve ananelerin birer modası olduğu gibi fikirlerin, inançların da modaya bağlı olanları vardır. Dans modası, hele bundan on beş sene evvel, bütün Türkiyede âdeta bir bulaşıcı hastalık gibi her yeri sarmıştı. Büyük harpte bir çok erkekler “Vilhelm vari„ denilen uçları yukarı kıvrık bıyığa meraklı idiler. Bugün ise “Matruş„ bıyık modası hakimdir. Hülâsa, moda denilen şeyde bir yayılma, bulaşma ve gezip tozma illeti vardır. Fakat bu acaip mahlukların bereket versin ki ömrü pek uzun sürmez. Bazısı bir ay, bir sene kadar yaşar ve ölür, bazısı daha fazla yaşar. Artık bu, modanın mevzuuna, içine sokulduğu cemiyetin bünyesine göre değişir.

Ne olursa olsun, moda sâridir ve bütün insanlığa hakim bir şeydir. Acaba niçin bunda bu kadar yayılma ve büyüme kudreti vardır? Ne gibi sebepler modayı böyle insanlara hakim bir hale getiriyor. Bunun ruhî ve maddî kaynağı neresidir ?

İnsan, bütün düşünce ve hareket unsurlarını içinde yaşadığı cemiyetten alır. Toplu bir halde yaşayan insanlar, muayyen bir sahada muayyen bir içtimaî bünyenin icap ve şartlarına göre kendilerine muayyen bir takım hayat ve hareket kaideleri koymuşlardır. Yaşamak ve kuvvetli olmak, bir nizam ve ahenk içinde bulundukları muhitin tabiî ve sosyal zaruretlerine uymak her insan topluluğunun en önde gelen düşünceleridir. Bu düşünceler insanlara bir çok hareket ve yürüyüş noktaları, merhaleleri, hedefleri tayin etmeği emretmiştir. Cemiyetler bu emirlere riayet ederler ve onlara inanırlar. Fakat cemiyete bunları kim telkin eder, hangi kuvvet veya insan onlara doğru yolu gösterir ve fertleri bu yola götürmek için kullanılan maddî veya manevî vasıtalar nelerdir? Kısaca söyliyelim ki, cemiyet hayatını kuran unsurların başında ruhî olanlar vardır. Yani bir cemiyet her şeyden evvel psikolojik bir yapıdır.

Meselâ bir hafta evvel Pariste icat edilen bir şapka, veya yazlık elbise modasının bir tayyare süratile İstanbula gelerek, derhal kendine mahsus sinsi ve aldatıcı sokulganlıkla kadınlar alemini sardığını her vakit görmüyor muyuz?

Bu yapının temeli fertler ve fertlerin ruhî kudretleridir. Bu kudretler tabiatın verdiği sempati, sevgi, inanma, hürmet, korku, güzellik, doğruluk duyguları gibi müşterek vasıfların hep bir araya gelmesinden doğar ve muayyen bir toprak üzerinde birleşen kalıpta toplulukları meydana getirir.

Cemiyeti bu türlü düşünenler arasında, insanlardaki ruhî kabiliyetlerden bazılarının diğerlerine nisbetle daha kuvvetli ve hakim olduklarını ileri sürenlere rastgeliriz. Meselâ, bir cemiyeti kuran ve devam ettiren ruhî unsurun "sempati„ olduğunu söyleyenler bulunduğu gibi, "taklit„, "korku„, "açlık„ gibi insiyak ve duygular olduğunu söyleyen ve bu uğurda birer ilmî otorite kuracak derecede yüksek ve değerli eserler meydana getiren âlimler de vardır.

Biz, şimdi burada yalnız "taklit„ unsurundan bahsedeceğiz. Taklidi ister cemiyet hayatını kuran birinci unsur diye kabul edelim, ister onu ruhî kudretler arasında bir vasıf olarak ele alalım; her halde kuvvetli ve pek mühim bir içtimaî vetire olduğunu kabule mecbur bulunmaktayız. Hemen her sosyolog taklit insiyakının cemiyet dahilindeki nizam ve ahengi kurmak, fikirlerin ve itikatların her ferdin ruhuna kadar işlemesini temin ederek ictimaî vahdet ve disiplini meydana getirmek hususunda pek mühim bir amil olduğunu kabul etmektedir.

Fransız sosyologlarından Tand'ın erbabınca malûm bulunan ilmî kanaatlerine göre, cemiyet taklit üzerine kurulmuştur. İnsanlar birbirini taklit ederek kendilerine lüzumlu bulunan fikir ve hareket unsurlarını bulur ve hayatlarında onlara uyarak yaşarlar. En zeki, en kuvvetli bir adam veya bir zümre ortaya bir takım fikirler kor yahut kendi yaşayışlarını örnek diye kabul ettirirler. Onlara tabi olan diğer insanlar da gördüklerini, işittiklerini tekrar etmek yani onları taklit etmek suretile bu cemiyet hayatındaki dirliği, düzeni devam ettirirler.

Taklit insiyakı yalnız insanlarda bulunmaz. Hayvanlarda da vardır. Zaten taklidin menşeini insiyaklarda bulduğumuza göre, bunun tekâmül yolile insana kadar geldiği besbellidir. Terbiyede taklidin rolu ne kadar mühimdir.

İşte modanın o esrarlı kudreti, yayılma ve genişleme hassası, böyle bir pisikolojik kaynaktan geliyor. İnsan oğlu hakikî bir mukallittir. Başkalarından ne görürse onu tekrar etmekten zevkalır. Kendinden büyük, zengin veya akıllı gördüğü bir insanın hareketlerini, giyim kuşam tarzını, süsünü, düşüncelerini benimsemeğe çalışır. Onların zahirî parlaklığı, düzgünlüğü onu cezp ve teshir eder. O da onun gibi harakete başlar. Maymunlarda gördüğümüz taklitciliğe bakarak bir çok kimselere "maymun gibi„ deyişimizin sebebi işte budur.

Filhakika, iyi dikkat edilirse taklit insiyakının içtimaî hayatta pek mühim bir rolu olduğunu görürüz. Daha bir takım insiyakların da birleşmesi neticesinde, taklit insiyakının cemiyet te türlü türlü tecellilerine şahit oluruz. Bunlardan biri de modadır.

Moda bilhassa şahsiyeti tekemmül etmemiş, zihnî melekeleri fazla inkişaf bulmamış insanlar üzerinde daha fazla tesir yapar. Herkese uymak, herkes gibi düşünmek ve yaşamak, herkesten aşağı ve geri kalmamak ve öyle görünmek, başkalarının malik olduğu yeni ve parlak bir şeyden mahrum yaşamamak, hülâsa taklidi kuran daha bir takım insiyakı unsurlar, iradî ve fikrî kudreti az kalabalıklarda, hele kadınlarda görünür.

Kadınların bu zaaflarını bilen kurnaz ve her halde akıllı insanlar değil midir ki bugün yüzlerce, hatta binlerce çeşit süs eşyası icat etmek suretile milyonlarca lira kazanmaktadırlar. Meselâ bir hafta evvel Pariste icat edilen bir şapka, veya yazlık elbise modasının bir tayyare süratile İstanbula gelerek, derhal kendine mahsus sinsi ve aldatıcı sokulganlıkla kadınlar alemini sardığını her vakıt görmüyor muyuz?

Podralar, levantalar, losyonlar, tırnak cilâları, dudak boyaları, sürmeler, iğneler, danteller ve yüzlerce cicili bicili şeyler, haddızatında maddî kıymetleri bir hiçken, taklit insiyakının görünmeyen tahrik ve igvalarıyle bir kadının hayatında ne kadar mühim ve bazen öldürücü rolleri bulunduğunu bir düşünelim !..

Bugün köylere kadar yayılmış olan ipekli kadın çorapları moda denilen ictimaî âfetin en canlı örnekleridir.

Burada şu noktanın izahı lâzımdır: Başka milletlerin hayatından aldığımız herşey modaya tabi değildir. Yani bütün taklidî hareket ve düşüncelerimizde moda gibi geçici ve aldatıcı bir vasıf görmek doğru olamaz. Fakat, doğru olan birşey varsa, modanın körükörüne denecek derecede bir taklit olduğudur.

Birkaç sene evvel bütün memleketi sarmış olan Yoyo modasının ne kadar gülünç ve ibtidaî bir taklit insiyakından doğduğunu hepimiz biliriz. Zeki bir Amerikalının icat ettiği söylenilen bu oyuncak, Ankara ve İstanbulda bir çok yüksek ailelere kadar girm bir eğlence mevzuu da olmuştu.

Yalnız mütevazi bir eğlence, bir vakıt geçirme, yahut bedii mizi tatmin edici mahiyette ola dalara diyecek yoksa da, cebim paramızı çeken, hatta bazen hayli vetimizi sümüren modalara uyma kanaatimce hem millî, hem insan vazifedir. Bazı kadınlar tanırız ki dası geçmiş diye yepyeni bir el ç sını kenara atar, zarif ve pahalı y mış bir şapkayı hizmetcisine v Modaya uymayan diğer kadınları tihza eder. Yahut modaya uyama için ruhî buhranlar geçirir. Hiç şü sizdir ki, bu hallerde yalnız taklit yakının değil, fikir ve aile terbiye de rolu vardır.

Bu sebeple, çocuklarımızı bir mun gibi yaşamaktan uzaklaştırma Onlara ciddî bir fikir ve irade te yesi vermeliyiz.

Okuyucularımızın yazıların

HAYKIRMAK İSTİYORU

Ona her akşam, güneşin son d tın ışıklarile yaldızlattığı sularda, ö günler kadar bitap ciğerlerimden öl ler, iniltiler taşıdım.. Gümrah saçl hayal günleri sefalet gecelerine gir onun bir damla kan halinde sızan tına lânet senfonileri çaldırttım... denizlerin, sonsuz fırtınaların kork larında gaflet penyuvarına sarılmış metlerden ağlıyan vefasız hayaline m kahkahalar yolladım...

Şekilsiz benliğimde ümitsizlikle narak çiğnenen aşkıma isyan ediy ranlık ıstıraplarla yoğrulan vücud fasız teselliler gönderiyordu. Ha akseden köhne hayalinde uzayan yollarım artık sona eriyordu.

Ayaklarıma dolaşan elem, uz felâketler kadar ruhsuzdu.... Ada cirini koparmak, kıymetleri yoked metsiz bükümlere haykırmak istiyo

Azabıma neş'e, neş'esine azap dum...

Fanilere gömülen hatıratına, yarınlara garkolan aşkıma; binler sonra hayali hakikat yapan kefensi istiyordum..

Ve yine şimdi ben, sırf ıstıra kanlı aşkımda son nefesimi verirke suz varlığına sonsuz nedamet fırtın sesimin yettiği kadar haykırmak istiy

Evet HAYKIRMAK İSTİYORU

Halûk S

Bir Gönül Oyunu

Yazan : Bekir ALTAN

— Düğününüz oldu mu?.

— Hayır...

— Ne vakıt olacak?

— Mahşer günü...

Bu bir çift söz Modanın köpüklü sularında konuşuldu. Uzun bir ayrılığın bende doğurduğu merak, onun hususî hayatına aitti. Bu alâkaya yegâne sebeb de romantik veya karasevda adı verilen aşkın onda tecelli etmiş olması idi. Her gencin hayatında bir parça da olsa bir aşk tomurcuğu çiçeğe inkilâp etmiştir. Fakat bu tomurcuğun Ferruh da vücut bulan varlığını ne kendimde, ne başkasında, ve ne de herhangi bir gönül hikâyesinde gördüm.

Bir örümcek onun kadar ağına düşkün olamaz ve bir arı onun kadar hassas ve sadakatle peteğini yapamaz. Bu sadakat yirminci asır erkeğine has değildi; onda on altıncı asrın ve şarkın koyu aile bağı vardı.

Güzeldi. Ona tam manasile : "Endamı ince uzun, omuzları enliydi„ demek münasip düşerdi. Yüzünün hatları, siyah saçının kıvrımları, üzüm gibi kara gözlerinin parlaklığı, Miron gibi mütenasip endamının, erkek heybetile her kadını tatmin edebilirdi.

Perihan çirkin miydi?. Hayır, fakat bu mükemmel erkegi hapsedecek ne bir ruhu, ne de bir güzelliği vardı.

Kulaçlarımız Modanın mavi sularını köpüklendirerek bize yol açarken, bir anlık sükût bunları bir sinema şeridi gibi gözlerimin önünden geçirdi. Pek yakın olan düğün niçin mahşer gibi uzadı.. Yoksa mahşer mi yaklaşmıştı, diye düşündüm. Görüşmediğimiz günlerin hatıraları bu gönül hikâyesinden üstün olamazdı. Binaenaleyh beylik hatır sormaları bırakarak (mahşere) kalan düğünün teferruatını öğrenmek lâzımdı.

— Niçin mahşer ?

— Çünki azizim, bence kadın yediden yetmişe kadar aldatılmak için yaratılmıştır. Benim gibi saflık yapıp bir kişiye bağlanırsan sonunda aşk kitabını aldatılmakla kaparsın. Genç kız, kadın, kime rastlarsan konuş, aldat, ve hattâ vaadlerde bulun ve sonra Allaha ısmarladık de...

Bu korkunç tahavvülün sebebi muhakkak ki büyüktü. Bu sözlerde büyük bir ıstırap veya gönül hikâyesi gizliydi. Bu gizliliği öğrenmek benim için bıraktığı merak oldu. Bu merak bir hikâye yazmak için değildi. Fakat öğrenildikten ve aradan seneler geçtikten sonra da bunu, onların temiz günlerinin temiz hatıralarına hürmeten yazmak lâzımdı. Temiz günlerinin diyorum, çünki Ferruh yediden yetmişe kadar kadın peşinde dolaşan bir Don juan ve Perihan da Ferruh prensibini güden gençlerin kucağında bir oyuncak oldu.

***

İnsanın içinde derdini veya neşesini dökmek, veya kısaca anlatmak ihtiyacı hudutsuz bir gıdadır. İşte bu gıda sayesinde ben zorlamadan Ferruh'un gönül hikâyesini en ufak teferruatına kadar dinledim.

— Senin de bildiğin gibi iki yıl süren yüksek tahsil, iki günü aşmayan ve kırk sahifeden aşağı düşmeyen mektuplarla bitti. Biribirimizin sevgisi, ne Leylâ ile Mecnun ve ne de Hüsnüaşk sevgisi ölçüsüne sığabilirdi. Vücut bir makine ise ve bunu külçe haline koyan da küçük vidalar, âletlerse, o vida ve aletlerin hiçbir tanesi yoktur ki üzerinde (Perihan) yazılı olmasın. İşte bu baş döndürücü karşılıklı sevgiyi meşru bir kuvvetle birleşerek yaşatmaya karar verecektik.

Bursada oturuyorlardı. Gittiğim gün onlara bir sürpriz olmak üzere eve uğramadım. Perihanın bir arkadaşına giderek kendisini çağırttım, geldi.

Uzun yılların hasretini kalbine sindiren iki gönül gibi, dudaklarımız dakikaları saniyeler haline koyarak birleşti. Gözlerinde parlayan iki damla yaş, yanaklarına düşerken bu sevinç yaşını kurban etmek istemiyerek emdim. İstiyordum ki sevgimizin ufak bir zerresi bile toprağa kurban olmasın..

Uzatmıyayım dostum, bu gözyaşı bizi, biribirimizden ayırmak isteyen kuvvetin korkusundanmış, onu annesi ve babası mühendis ağabeysinin arkadaşı bir doktora vermek istiyorlarmış. Eve gittik. Bütün aile toplandık, aynı haberi ana ve babadan da duydum. Onların bu, mantığa sığmayan kararlarına boyun eğmeme, ayrılmama imkân yoktu. Onlar seviştiğimizi biliyordu. Buna rağmen bu kararı bana nasıl bildiriyorlardı.

Sükûnetle cevap verdim :

— Ayda 300 değil 500 lira da geliri olabilir ve ben de 60 lira maaşlı bir memurdan başka birşey olmayabilirim. Fakat gönül kasa değildir. Saadet yalnız para ile dönmez. Benim sevgimi koparıp atmam ve kızınızı size teslim edebilmem için Perihanın, hepimizin önünde bana: "seni istemiyorum Ferruh, ben doktorla evleneceğim„ demesi lâzım. Bu olmayınca on sekiz yaşını aşan kızınızla birlikte size veda etmeğe hazırım! dedim.

Perihan geldi, kendisine soruldu, hıçkırıklarla boynuma sarılarak "seni bırakamam Ferruh„ dedi. Anası düşüp bayıldı, babası lânet etti, ablası seven iki kalbin sevgiye karşı yaptığı büyüklüğe hayran kaldılar..

Nihayet kararımız verildi. İstanbula gidecek, nikâh muamelemizi yaptıracaktık. Askerliğimin yaklaşmasına rağmen bunu büyük bir istekle kabul ettim. Ve her zamanki katî sözler ve [biribirimizden ayrı her yer zindan] gibi vaadlerle ayrıldık.

İlk hafta yine elli sayfalık mektuplarla, ikinci hafta sükûnetle, üçüncü hafta da şu kısa satırlarla geçti : "Seninle evlenmem için yapacağım fedakârlığa acıyorum, saadetim tamam olmıyacak. Doktorla evleniyorum. Bu hareketimden dolayı mesul yalnız benim, sana da saadetler dilerim„.

Bu kısa satırlar o anda felâketime sebeb olacaktı. Fakat bugün anlıyorum ki saadetime sebeb oluyor. Mektubu yüzlerce defa okudum. Bütün mektuplarını önüme serdim. Bu yazının kendi kaleminden çıkıp çıkmadığını kontrol ettim. Kendi kalemindendi. Eski mektuplarının hülâsası : "Kocacığım, Ferruhcuğum, öperim, canım senindir benim olacaksın, seninim„ dedi. Halbuki bu...

O gün Bursaya gittim. Kapıyı çaldım, açmadılar. Mahallede dolaştım, duymadılar. Bunlar yetmiyormuş gibi bir hırsız, bir cani ve bir kürek kaçağı imişim gibi peşime iki polis taktılar.

Arkadaşına gittim: "Bir harfta oluyor ki, Perihan Ankarada, doktorla evlendi. Evvelsi gün gelen mektupta: "hayatta insan bu kadar mesut olabilir„ diyor. Maalesef, çok fena çıktı. Kendisine vedaa mecburuz. Biz onu çok yanlış tanıdık, meğerse...„ dedi.

Dişlerim dilimi, dudaklarım dişlerimi ve gözlerim dudaklarımı tutarak beni sükûna boğdular. Bursaya ve Bursalı Perihana veda ettim. Ona olan hudutsuz sevgim, hudutsuz nefrete inkılâp etti. Karar verdim; onu bir orospu yapacağım...

***

19 . . temmuzundayız. Yine Modanın mavi suyundan dönüyoruz. Aradan tam dört sene bir ay geçmiş. Arkadaşım, Deniz klubüne giren bir çifti işaret ederek :

— Şu kadın nasıl ?

— Güzel. Tanıyor musun ?.

— Tabiî tanıyorum.

13 yaşında değil, 50 yaşında da. Binaenaleyh yedi ile yetmiş hesabı..

— Bu ne demek ?.

— Ferruhu hatırlamadın mı ?

— Evet Perihanı... Sözümü kesti :

— İşte gördüğün kadın.

— Kolundaki doktor mu?

— Evet, fakat evvelkisi dahiliyeci idi, bu hariciyeci. Bir başka gün de bir bankacı, bir mühendis veya bir şairle görürsün.

— Demek, Ferruh dediğini yaptı?.

— Fakat iyi etmedi. Acı bir intikam aldı.

— Dahiliyeciden ayrıldı mı?

— Evlendiği senenin altıncı ayı Ferruhla buluştular. Ferruh, onun randevu saadetine doktoru da davet etti ve onu cürmü meşhut halinde kocasına teslim ederek:

"İşte 6 ay evvel beni, sizinle; bu gün de, sizi benimle aldatan karınız„ dedi.

***

19 . . senesi soğuk bir kış gecesiydi. Sıcak odamda gazeteme dalmıştım. Zabıta haberleri içinde şu başlık gözüme ilişti : "Dostu, doktor Necmiyi öldüren Perihan, 15 seneye mahkûm oldu. „

1 Mühendis ve 3 Cinayet Ağı

●

(ZABITA HİKÂYESİ)

●

Yazan: Kâzım Sevinç ALTINÇAĞ

●

Mütarekenin ikinci senesi idi. İstanbul sokakları, hele Beyoğlu, yabancı ihihtirasların taşkın tezahürlerile çalkanıyordu.

Tophaneden Boğazkesene çıkan dar sokaklardan birinde « Sarı tilki » meyhanesi, yerli, yabancı bir sürü şüpheli adamın gecelediği bir batakhane idi. Bu izbe bodrum, karanlık bir çıkmazın nihayetine yaslanmıştı. İki tarafında gecenin şüpheli derinliğine uzanan iki yüksek bina vardı.

Fırtınalı bir bahar gecesinin saat onuna doğru, meyhanenin kapısına bir gölge uzandı. İsli bir lâmbanın basamaklara dökülen donuk, dalgalı ışıkları, taşların üzerinde narin bir kadın portresi çizmeye çalışıyor gibiydi. Mütereddit bir el tokmağa yapıştı. Beş on saniye bir karar haline geçince, kapı yavaşça itildi.

Genç kadının, aşağıya inen basamaklarda sendeleyen bakışları, ileride, mavi bir sigara dumanı kesafeti arasında bulandı. Ürkek adımlarının gürültüsü, manasız bir uğultunun med ve cezri arasında boğuldu. İçerdeki gürültülü kalabalık kendisine bakmıyordu bile.. Günlük itiyadlarına avdet eden sessiz adımlarla ilerledi. Birdenbire karanlık arasından bir ses işitti:

— Süheylâ!.

Sağdaki masaların birinden koyu elbiseli bir genç kalkmıştı.

— Oh Bedri, burada mısın?.

— Evet, oturunuz, etrafın dikkatini üzerimize çekmiyelim..

Süheylâ önündeki masaya oturdu, muhitin ağırlığı bütün sinirlerini tazyık ediyor gibiydi. Buraya niçin gelmişti. O, Anadoluhisarının eski Türk ailelerinden birinin çocuğu idi. Ablası Leylâ, Galata serkomiseri (Fazıl Tan) ın karısı idi. Eniştesi ona, Galatanın gece hayatından kaç defa bahsetmiş, bu (Sarı tilki) batakhanesinin gönül gıcıklayan korkunç sergüzeştlerini anlatmıştı.

Karşısındaki genç, kasa kırmaktan dolayı yattığı hapisaneden yeni çıkmıştı. Gözlerinde daimî bir parıltı vardı. Yüzünün çizgileri ince ve sakindi. Başını omuzları arasında emniyetle taşıyan bir insan hali vardı. Yalnız alnında derin bir endişenin gölgeleri, yer yer uzanan kırışıklar arasına gizlenmeye çalışıyor gibiydi.

Genç adam masaya biraz eğildi:

— Sana emanet ettiğim mektubu getirdin değil mi? dedi. Bir baş işaretinin verdiği itminan ve sükûnete kendini bırakarak devam etti:

— Beni dinle!. Vakit kaybetmiyelim. Bana olan itimadına çok teşekkür ederim.

Eniştenin yanında ben bir kasa hırsızından başka birşey değilim, fakat herşeye rağmen sen bana kalbini vermekten çekinmedin. Benim bu gece on ikide yapacak hayatî bir işim var. Benden tafsilât istemel. Bu korkunç günlerin ve bu esrarengiz sokakların amansız haydudu «Çinli Mehmed» i işitmişsindir. Gece yarısı ondan bir «vasiyetname» alacağım. Bu, benim için bir istikbal meselesidir.

— Fakat (Çinli Mehmet) bütün şarkın en azgın canisidir. Ondan sakın... Eniştem (Fazıl Tan) da iki senedir onun peşindedir. Hem, eniştem müthiş bir atıcıdır da..

— İkisinden de korkum yoktur. E-tenin büyük şöhretini ve (Çinli Meh-in amansız bir düşmanı olduğunu bi-rum. Fakat Çinli, cinayetlerinin ka- bütün ipuçlarını yıkayıp kaybeden mel'undur.

Süheylâ bu cevaptan sonra elini tasına uzattı. Bedrinin huyunu biliyo Bu korku bilmiyen genç herhalde ğini yapacaktı. Çantadan çıkardığı sicimli ve mühür mumlu zarfı, ma altından arkadaşına uzattı.

İki genç hesabı görüp, masadan laşmaya başladı. Süheylâ boş bir s yeye çarptı. Şimdi yarı karanlıkta b başlar onlara çevrilmişti. Duvarlar gölgeler kımıldanıyordu. İçinin huzu luğuna kendini bırakarak merdive atıldı. Dışarıya nasıl çıktığını bilmiyo Bedrinin ayak sesleri, eriyen gölge yokluğuna karışıyordu.

Bir gölge ve bir takip

Süheylâ kendisini içinin bezginliğ dışarının karanlığına bırakmıştı, birde karşısında bir gölge belirdi, emrel alışkın bir ses:

— Ne arıyorsun burada? dedi. Fazıl Tanın sesiydi. Süheylâ ke topladı.

— Sana herşeyi anlatacağım. Y cevap vermeden dinle, dedi. Meyha ki olan konuşmayı kısaca anlattı.

— Şimdi seninle, dedi Çinlinin gideceğiz. Bedri tehlikededir.

— Bedri bir kasa hırsızıdır. Haya hayatını nasıl karıştırıyorsun.

— Hayır, Bedri hırsız olamaz. O hayatını, asil bir Türk karakterine uyduran bir gençtir. Varlığında korkunç b:r sır var, anlıyacağız.

Süheylanın sesinde öyle inandırıcı bir ton vardı ki serkomiser...

— Peki kızım! dedi. Bu gece, bu yılan yuvasına gireceğim, sana da şimdiye kadar söylemediğim bir sırrı anlatayım. Bedri çok kuvvetli bir makina mütehassısıdır. Tahsilini büyük harpte Almanyada yaptı. İhtisası kasa imalindedir. Birazdan bütün esrarını öğreneceğiz. Ha, zarfın içindekinden haberimiz olduğunu bilmiyorya?.

Kızın «hayır» işareti üzerine elini cebine soktu. Sonra kızın eline dokundu. Sert, soğuk bir brovniğin sapı yumuşak bir elin sıcaklığına gömüldü. Genç Kız:

— Eve yalnız gireceğim, dedi. Sen polislerle (Sarı Tilki) yi muhasara et..

Engerek yuvası

Biraz sonra genç kız iki sokak ötedeki Çinlinin evinin bahçe kapısında idi. İçerden gelen bir su sesi, akışının soğukluğunu damarlarına yaymış gibi idi. Tahta kapıyı yavaşça itti. Aralıktan süzülmeye çalışan sokağın loş ışığıyle beraber içeri daldı. Duvara yaslanarak dinledi. Uzaktan iki gölge sağdaki kulübeye doğru kaydı ve kayboldu.

Süheylâ kendini, karanlığa alışan gözlerinin kılavuzluğuna bırakarak karşısındaki açık kapıya uzandı. Loş sofadaki merdivenleri çıktı. Karşısında açık bir oda vardı. İçeride geniş bir masada karşılıklı iki kişi görülüyordu. Bunlardan arkası karanlığa çevrilmiş olarak ayakta duran Bedri idi. Sandalyesine rahatça oturan biraz topluca, sağlam yapılı bir adamdı. Bu «Çinli Mehmet» ti. Çıkık elmacık kemikleri yüzünün çukur kısımlarını karanlıkta bırakmıştı. Renginde bariz bir sarılık, gözlerinde hafif bir çekiklik vardı. O, Çinli bir kadınla evlenen İnebolulu bir gemicinin oğluydu. Hayatı, genç yaşından beri birçok karanlık sergüzeştler içinde geçmişti. Haydutların en ihtiyatlı ve en korkuncuydu. Süheylâ birdenbire onun bir kuyudan çıkar gibi derinleşen sesini işitti.

— Bedri, bu zarfı getireceğinden az kalsın şüphelenmeye başlıyordum. Sana bunun mükâfatını vereceğim.

Bedrinin sâkin, fakat ahenkli sesi işitildi.

— Vadını hatırlıyorsunya.. Bana «Kunduz Rıza» nın vasiyetnamesinin ikinci ilâvesini verecektin. Esasen onu almaya geldim.

Çinli Mehmet yerinde kımıldadı, başı boynunun üstünde yükseldi...

— Kendini temize çıkarmak istiyorsun, değil mi?. Çimento fabrikasının kırılan kasası için iki sene kodese girmiştin. Bunda hiç kabahatın yoktu. Asıl cinayeti işleyen (Kunduz Rıza) bir iki gün evvel bir otomobil altında can verdi. Vasiyetnamesinin bir ilâvesinde bütün cinayetini ikrar etti.

Şimdi... Bedri cümleyi ikmaletti:

— Şimdi zarfı alma karşılığı olan vadınızı yerine getireceksiniz. Bu vasiyetname parçasını bana vereceksiniz.

Çinli Mehmet cebinden çantasını çıkardı. İçinden üç kâğıt ayırdı. Birisi anlat tıkları vasiyetname idi. Diğer ikisi beşer yüz liralık bankonotlardı. Bunları Bedrinin önüne sürdü.

— Senin mükâfatını evvelden hazırlamıştım, dedi. Vasiyetnameye gelince, fikrimi değiştirdim. Seni daima işimde kullanabilmek için, o bende kalacak.

Bedri paraları itti.

— Bunları istemiyorum. Bana vesikayı veriniz. Bütün istikbalim ona bağlıdır, diye cevap verdi. Siz ablamın namusunu kurtarmıştınız. Onun bir iki gençlik mektubunu arkadaşın olan bir şantaşcının elinden almıştınız. Onu bana vermenizin karşılığı olarak ben de bu kasa hırsızlığı töhmetini üzerime aldım. Sizin yerinize mahkûm oldum. Size vicdan borcumu tamamile ödedim. Artık birşey yapamam, vesikayı veriniz.

— Casusluk —

Çinli Mehmet yüzünü çirkinleten bir gülümsemeden sonra, kelimeleri tartarak, tekrar söze başladı.

— Sen bir makine mühendisisin, kasa işlerinde, daha büyük soygunlarda sana, tekrar tekrar ihtiyacım olacak. Sonra.. Elimden kurtulmaya çalışma. Bu dakikada binbir bağla benim çeteye bağlısın, (zarfı elinde tartarak) şununla bana ne getirdiğini biliyor musun? Hani (...Mevkii müstahkemi ikinci plânları) nın kaybolduğunu işitmiştin ya! Bütün alâkadar makamlar seferber olmuştu. İşte o plân buradadır.

Bedri birdenbire boğuk bir ses çıkardı.

— Ne, dedi. Casusluk ha!. Demek beni casusluğa alet ettin!. Bense zarfta kırk elli bin liralık bir çek var zannediyordum.

Zavallı gencin yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Damarlarındaki temiz Türk kanı beynine hücum etmişti. Çinli hiç istifini bozmadı:

— Sâkin ol dostum, dedi. Bu işte herşey seni itham ediyor. Zarfı aldığın köşkten dönerken bindiğin otomobil ve şoförü henüz mevcuttur. Köşkte seni görenler var. Daha sonra Valide kıratanesinde konuştuğun adamlara ağzından, bilmeyerek, neler kaçırdın, bunun için sakın bana oyun oynayayım deme.. Bak, zarfı önünde açayım.

Zarfın, ilkin sicimini kesti. Sonra mühür mumunu kopardı. İçinden kaba gazetelere sarılı başka bir kâğıt çıktı. Fakat bu, bomboş bir kâğıttı.

Çinli birdenbire sıçradı. Yan cebinden bir brovnik çıkarmıştı:

— Demek beni aldattın ha! Demek esrarımı nişanlının eniştesine sattın öyle mi?

Bedrinin: «hiçbir şeyden haberim yok. Kimseye ihanet etmedim.» demesi kâr etmedi. Soğuk demirin namlusu kalbine çevrilmişti.

Dişi Kaplan

Bu sırada karanlığın içinden şimşek gibi bir hareket görüldü. Kapının önünde bir genç kız hayaleti peyda oldu. Göz açıp yumuncaya kadar bir silâh patladı. Çinlinin brovniği tutan eli parçalandı ve silâh yere düştü.

Bedri — Tam zamanında yetiştin Süheylâ! dedi, hemen eğilip yerdeki silâhı kaptı. Bu sırada Çinlî daha yukarıya kaçmıştı.

Süheylâ masaya ilerledi. Vesikayı aldı ve Bedriye uzattı; boynuna sarılarak:

— Al! dedi. Sana nişan hediyesi. Bütün konuşmalarınızı işittim. zaten kalbim yanılamazdı. Ben seni ilk gördüğüm zaman bir kasa hırsızı değil, kendime lâyık karakter sahibi bir Türk genci olarak tanımıştım.

— Casusluk vesikası —

İki genç biribirinden ayrıldıktan sonra Bedri masaya elini uzattı. Bankonotları almak istedi, Süheylâ:

— Bırak, dedi.. Onlar sana ait değil. Ellerin onlara değemiyecek kadar temizdir. Sonra anlarsın.

Bu sözleri söyler söylemez, çantasından bir zarf çıkardı. Yırttı, masaya koydu. Bu, oradaki zarfın tamamile aynı idi. Oradaki zarfı ve kâğıdı alıp cebine soktu.

Bu sırada serkomiser (Fazıl Tan) iki polisle içeri girdi. Arkalarından elleri kelepçeli Çinli Mehmet geliyordu. Hepsi birer masaya oturdu. (Fazıl Tan):

— Çinli Mehmet, dedi; nihayet adaletin pençesi sana da yetişti.

— Evet, fakat bir iki gün sonra bırakmak üzere!. Çünki o pençede beni itham edecek hiçbir ipucu yok.

Fazıl Tan:

— Biliyorum, İpuçlarını imha etmekte sen bir dâhisin!.. Dedikten sonra elini masadaki zarfa uzattı ve ilâve etti:

— Fakat, şu casusluk vesikasına ne dersin?. Bu, seni ölünceye kadar karanlıklarda kalmaya mahkûm eder.

Çinli Mehmet alay etti: O zarftaki kâğıtlar bomboş.

Serkomiser ağır ağır zarftaki kâğıdı çıkardı. Açtı. Bu, birçok resimlerle tamamlanmış bir plândı. Bunu görünce Çinlinin gözleri büyüdü

— Fakat, bu demin burda yoktu; diyebildi.

— Olabilir. Fakat şimdi varya.. Son-

ra (Fazıl Tan) masadaki beşyüzlük bank-notları aldı... Dikkatle gözden geçirdi. Cebinden bir kâğıt çıkarıp içindeki numaralara baktı.

— Ya bunlar, dedi. Bir ay evvel soyulan (Köylü bankası) ndan çalınan banknotların numaralarının aynı. Bunlar da cezana on sene ilâve eder.

Serkomiserin bir işaretile bitkin bir haldeki Çinli dışarı çıkarıldı.

Fazıl Tan genç nişanlılara :

— Şimdi ben (Sarı Tilki) kapanına gidiyorum. Siz çok yorgunsunuz, bize gidip istirahat ediniz.

— Korkunç bir mücadele —

Serkomiserle arkadaşları (Sarı Tilki) ye yaklaştıkları zaman oradan müthiş gürültüler geliyordu. Polisler binayı kuşatmışlardı. Cesur zabıta âmiri silâhını çıkararak kapıdan içeri daldı. Birdenbire iki el silâh sesi duyuldu. Meyhaneci iki atışta tavandaki büyük lâmbaları söndürmüştü. Kesif karanlıkta haydutlarla polisler biribirlerine girmişlerdi. Polislerin ceb lâmbalarının oluklu ışıkları büyük salona daha başka bir esrar veriyordu. Ortadan ve köşelerden kesik silâh sesleri duyuluyordu. Üç polisle dört haydut yerde yuvarlanıyordu. Birdenbire serkomiserin gözü şeflerden (Mantar Ali) ye ilişti. Hemen üzerine atıldı. O da bunu görmüştü. Bir sıçrayışta arkadaki kapıyı geçti. Dışardan kapadı : Fazıl Tan da bir iki adımda kapıya gelmişti. İki omuzda kanatları ayırdı. Karanlığa daldı. Elektriğini yaktı. Karşısında bir merdiven vardı. Tırmanmaya başladı Biraz sonra kendini tavanarasında buldu. Mantar Ali kiremitleri tırmanmış, bir duvara dayanmıştı. Serkomiser çevik bir iki hareketle hasmına yetişti. Haydutta da müthiş bir kuvvet vardı. Dişlerini gıcırdattı : «— Seni, dedi, bir domuz gövdesi gibi bu duvardan atacağım .» Müthiş bir uğraşma başladı. Biraz sonra bir gövde duvardan yuvarlandı bu... Mantar Alinin vücudu idi. (Fazıl Tan) kendisini tartarak hemen üstüne sıçradı Bir hamlede ellerine kelepçeyi vurdu.

Bu sırada (Sarı Tilki) meyhaneside haydutlardan temizlenmişti.

— Mühendis Bedri tevkif ediliyor —

İki saat sonra serkomiser, makamında o günkü raporları okurken içeriye bir polis girdi.

— Şimdi Bedri, Merkez Memurunun emrile tevkif edildi. Dün akşam meşhur dolandırıcı (Kara Osman) ı öldürmüş, dedi.

(Fazıl Tan) ın kaşları çatıldı. Kısaca şu emri verdi.

— Haydi, beni cinayet yerine götürünüz.

Cinayet (Kara Osman) ın evinde olmuştu. Bir odada Kara Osman yere serilmiş, yatıyordu. Kalbinden bir zıpkınla vurulmuştu. İkinci bir zıpkın da arkadaki duvardaydı. Ölünün eli ona uzanmıştı.

Merkez memuru odada geziniyordu. Fazıl Tanın suallerine şu cevabı verdi:

— Bütün deliller Bedrinin aleyhinde. Biliyorsunuz, onun güzel bir köpeği var. Evvelki akşam bu köpek Osmanın önüne çıkmış Yankesici ürkmüş, bir taşla köpegin ayağını kırmış, çabuk öfkelenen Bedri sinirli bir gençtir. Bunu işidince, Sarı Tilki meyhanesinde: «Şimdi Osmanı tepeleyim de görsün» demiş, akşam Osmanın eve dönmesini beklemiş, sonra büyük bir asabiyetle odasına girmiş; yankesicinin aşçısını sorguya çektik. Osman, Bedri geldikten yarım saat sonra ölü bulunmuş.

Bu sözleri dinleyen (Fazıl Tan) ölüyü yakından tetkik etti. Odayı baştan aşağı dolaştı. Kapı yanındaki duvarı inceledi.

— Aşçıyı ben de biraz görmek istiyorum, dedi.

Merkez memuru onu alaylı bir bakışla süzdü.

— Peki öyle olsun, dedi. Fakat bu dostunuzu ipten kurtaramaz!

Aşçı yaşlıca bir kadındı.

— Osman altıda eve geldi. Çok öfkeliydi. Altı buçukta Bedriye kapıyı açtım. Yarım saat kadar sonra odada gürültülü konuşmalar işittim. Bunların içinde şu kelimeleri seçebildim :

« İkinci Köpek Üç Çan »

Sonra yedi buçukta yemegi hazırladım. İçeriye girdim, Osmanı yerde uzanmış, ölü buldum.

— Serkomiserin Kerameti —

Aşçı kadın gidince Merkez memuru serkomisere döndü.

— (İkinci köpek) kelimesini işittin ya! Bu da Bedrinin mücrimliğini kat'î olarak isbat ediyor. Asabî genç, köpeğinin döğülmesine kızmış (Kara Osman) ı öldürmüş.

(Fazıl Tan) şimdiye kadar birçok mücrimleri açığa çıkarmış bir zabıta âmiri idi. Merkez memurunun bu sözlerine gülerek şu cevabı verdi:

— Azizim, siz ömrünüzde zıpkın kullandınız mı ?.

— Hayır, ne münasebet ?.

— Hiç, öyle sordum. Şimdi beni dinleyiniz. Aradığınız katil Bedri değildir. Katil öldürdüğü adam kadar iri, kuvvetli bir adamdır. 180 boyundadır. Yolda iki tarafına sallanarak yürür. Hattâ çenesinde sakalı bile var. Rengi de güneşte yanmıştır.

Merkez memuru tekrar alay etti :

— Peki, kerametin mi var, dedi. Sakalına kadar biliyorsun ?

Serkomiser bu sözlere hiç cevap vermedi. Beraberinde gelen iki polise şu emri verdi:

— Merkezden iki polis daha alıp Galatadaki kahveleri geziniz. Sonra bahriye

kahvesine gidiniz. Tarif ettiğim şek bir adam bulursanız komiserliğe getir Dikkat ediniz, bu adam çok kuvvetli

* * *

Bir saat sonra polisler iriyarı, sa yabancı bir gemiciyi içeriye soktular adam şaşkın bir vaziyette idi. Hemen komiser atıldı.

— Söyle bakayım arkadaş, bugü at. . . ne yapıyordun ? . . Saklama (Osman) ı niçin öldürdün ?, «İkinci pek üç çan » kelimelerini niçin söyle

Adam daha fazla şaşırdı: - Aman A hım, dedi. Bay siz orada yoktunuz, ları nasıl biliyorsunuz ! Sizden saklay değilim . . Evet, (Kara Osman) ı öld benim. Ben Avusturyalıyım. Kara manla beraber Adria denizinde tüccar milerinde gemicilik yaptık. İki sene o kancıklık etti. Benim nişanlımı kaç Zavallı kız onun motörlüsünde hiley lamış. Kendini denize atmış. Ben de senedir, Osmanın izini takip ettim. yet bulunca sevgilimi öldürdüğü ayn kikada kendisini öldürdüm.

Gemici dışarı çıkarıldığı zaman kez memuru utancından ne yapacağın şırmıştı.

— Seni takdir ediyorum dostum, Şimdi bize, bu adamın katil olduğun reden keşfettiğini anlat ! .

Fazıl Tan hiç gurur eseri gösterm kısaca anlattı:

— Ben, dedi. Büyük harpte H tanda esirdim. Orada zıpkınla büyü lıkları nasıl tuttuklarını gördüm: Zı kullanmak büyük maharetle beraber şetli bir kuvvete muhtaçtır, Bunun iç bakışta katilin genç ve narin Bedri yacağını anladım. Bu adamın Kara O kadar kuvvetli olması lâzımdı. Sonra tilin kapıdan içeri girince Kara Osm önünden geçip arkadaki duvardan zı alması da imkânsızdı. Kara Osman manını kapıda görünce hemen zıpkını rılmış, kalbine nişan alıp atmış. ettirememiş. Zıpkın da duvara saplan İşte katil duvardan bu zıpkını alıp Osmanı öldürmüş.

Kendi kendime bu ihtimali düşün hemen kapı yanındaki duvarı incel orada zıpkının açtığı oyuğu buldum. de de yeni düşmüş sıva parçaları Tsbiî atılan mızrakla kalbe nişan al için, duvardaki oyuğun yüksekliğ katilin boyunun 1,80 olduğunu ettim. Bu zıpkınları daima büyük gemicileri kullandıkları için katili gemici olduğuna hükmettim. Bütün deniz gemicileri yürürken etrafına uururlar. Çünki gemide muvazeney min etmek için ayaklarını açarak meleri lâzımdır. Bundan başka Andria nizi balıkçı gemicilerinin hemen hep

YARALI KURT

— Baş tarafı 15 inci sayfada —

[T]ehlika başını yavaş yavaş göğsüm üstüne bıraktı, gözlerini yumdu [ö]ylece sustu.

[H]ava kararıyordu. Geçtiğimiz yolla[ra] [y]asvetli bir bulut gölgesi basıyordu. [Bütü]n gürültülere rağmen Mehpare, [uy]urmuş gibi göğsümde sessiz duru[yordu]. Yollardan geçen insanlar, gözleri [bize] takılınca hayretle durup bakıyor[du].

[T]aksime çıktığımız zaman yağmur [s]elemeğe başladı. Kalabalık meydan [bir a]nda boşaldı, yollar tenhalaştı. Yal[nız s]ağımızda, solumuzda hızla otomo[bille]r ve tramvaylar geçiyordu.

[G]özlerimi gökyüzüne doğru çevi[re]k siyah yağmur bulutlarına bakıyo[rdum].

Evet, yine şiddetli bir yağmur [ya]yacak.. Ah, yeniden bir başka âle[min] içinde çalkanmak korkusuna kapıl[dım]. [Sanki] gibi muhayyelemin işlediğini ve [heye]canlarımın bir araya toplandığını [hiss]ediyorum. Fakat, hayır, değişmiyo[rum], başka bir insan olmıyorum. Ben [o]yum. Yine eski insan... Belki [bu] yağmur ve bulutlar beni sinirlendi[yo]r...

Mehpare elimin birini şiddetle sı[ka]k:

— Fakat niçin böyle birdenbire [elle]rin ateş gibi kesildi! dedi.

İlk defa benimle teklifsiz konuşu[yor]du.

— Ne var, dedim?. Ellerim ateş mi?. Hayır.. Sana öyle gelmiştir.

— Hayır.. Hayır eldivenimi çıkarıp [b]aktım, hasta mısın?.

— Küçük vesveseci... Sen doktor [m]un?. Hem ellerim niçin ateş gibi [ol]masın ki, demindenberi, senin avuç[ların]ın içinde duruyor. Bütün sıcaklık[lar]a senden geçti. Bak, geldik Meh[pare]... Şoför, şu beyaz apartmanın [önü]nde dur!..

Mehpare kolumu sımsıkı tutarak doğruldu ve boş gözlerle yüzüme baktı:

— Geldik Mehpare!. diye tekrar ettim.

Mehparenin yüzü heyecandan sararmıştı. Gözlerini gözlerimden ayırmadan kalktı ve otomobilden indi.

Merdivenleri çıkarken ikimiz de konuşmıyorduk. Fakat onun bir kuzu gibi boynunu bükerek ve eli ile kalbini bastırarak yanı başımda yürüyüşü beni katılasıya gülmek arzusuna sürükledi. Fakat kendimi zor zaptettim. Mehparenin kolunu tutarak:

— Arkası var —

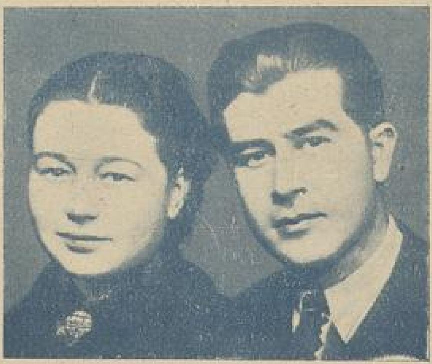

Mes'ut bir nikâh

Mecmuamız muharrirlerinden Bay Hûlusi Günay ile Bayan Samiyenin nişanlandıklarını geçen sayılarımızın birinde yazmıştık. Kısa bir müddet nişanlılık hayatı yaşayan iki genç arasında bu hafta da nikâh akdi yapılmıştır. Bayan Samiye Günay, iyi bir aile terbiyesi almış, tahsili yerinde kültürlü ve ideal bir kız olduğu için bu aktin saadetler müjdelediğine şüphe yoktur. Böyle bir hayat arkadaşı seçtiği için Hûlusi Günayı tebrik eder, iyi bir gence hayat arkadaşlığı yapacağı için de Samiye Günayı kutlar, genç çiftlere hayatları müddetince refah dileriz.

[...]ve yanık yüzlü olur. İşte sakallı [...]ğunu da buradan çıkardım.

[H]erhalde dikkat etmişsinizdir. Maktul [...] elini duvardaki ikinci zıpkına uzatmış. [B]un sebebi de aşikâr. Birinci zıpkın [...] çıkınca bunu atmak istemiş. Fakat [...] muvaffak olamadan öldürülmüş.

[M]erkez memuru (Fazıl Tan) ı takdir[le s]üzdükten sonra:

—Peki, şu (İkinci Köpek üç çan) ke[lime]lerinin manası ne!.

— Bu, Nemçe gemicilerine mahsus bir [ta]bir[dır]. Adria denizlerindeki gemicilerin [lisanı]nda (İkinci Köpek) saat altı ile sekiz [ara]nı gösterir. Araya üç çan da girince [mana] daha sarihleşir, böylece (ikinci kö[pek] üç çan) tabiri öğleden sonra saat yedi buçuğu gösterir. Bu suretle katil kapıdan girerken saatın sekiz buçuk olduğunu bağırıyor. Bu da maktulün, kızın ölümüne sebep olduğu saattır. Halbuki siz (İkinci köpek) kelimesini işidince Bedrinin ayağı kırılan köpeğini hatırladınız. Bu suretle zavallı Bedriyi mücrim yapıp çıktınız.

Serkomiser bu konuşmadan sonra âmirine ve arkadaşlarına döndü:

— Şimdi yapacak ikinci vazifemiz var, dedi. Sizi baldızım Süheylâ ile üç cinayetten alnı ak çıkan makine mühendisi Bedrinin nişan merasimine davet ediyorum. Bazan cinayet izleri bizi böyle mesut merasime de götürür.

Posta masrafı bize ait

50 %

TENZİLÂT İLE SATIŞ

Kitabın adı	Yazan	Kr.
Unutulan Adam	*Nazım Hikmet*	35
Denizaltı Gemisile Yeryüzünü Dolaşma	*Muallim İlhami*	50
Piyer ve Jan	*Hayri Akyürek*	50
Bir Kız Böyle Düştü	*Cemal Ataç*	75
420 Yıl Sonra	*Muallim Hüsnü*	25
Danunçuyo	*Yaşar Sihay*	15
Turgut Reis	*Ali Rıza Seyfi*	100
İskitler	*Heredot*	50
Tercümeye Dair Mülâhazalar ve Tatbikata Ait Nümuneler	*Ali Kemali*	150
Şemsettin Sami	*Hikmet Turhan*	25
Yeni Bir Cihan Harbi	*General Ludendorf*	100
Andre	*İsveç Antropoloji, Coğrafya Heyeti*	100
Scott	*Miralay Scott*	100
Kristof Kolomb	*M. N. D.*	50
Vilhelm Tell	*Mustafa Şerif*	25
Jozef Pilsudski	—	25
Pedagoji	*Osman Nuri*	100
Psikoloji	*Münir Raşit*	100
Mektepte Psychanalyse	*H. Hüsnü*	75
İlkmektep Çerçevesi İçinde İş Mektebi	*Mansur Tekin*	30
İlk Toplu Tedrisin esası olmak üzere Hayat Bilgisi	*F. Gündüzalp*	100
Hayat Bilgisinin Resimli Tedrisi (Dört mevsim)	*Hıf. Raşit*	160
Test Usulü	*İbrahim Naci*	50
Mektepte Aile ile Elbirliği	*M. Nedim - M. Nureddin*	50
İş Ünitesi	*M. Emin Soysal, Esat Onaskut, Sabahat Sıtkı, Nazire*	100
Yazı Kitabı	*Aka Gündüz*	35
Fransız Edebiyatı	*Vasfi Mahir*	30
Halk ve Ahlâk	*A. Nihad*	50
Parlak sevinç - Darülfünun Gençliğine	*Mustafa Şerif*	20
Ziya Paşa	*Hayatı - Terciibend - Terkibibend*	25
Turan ve Türkler	*Fuat Şükrü*	35
En G. Türk Manileri	*Vasfi Mahir*	30

İkizler Serisinin En Güzeli:

Türk İkizleri

Yazan : CAHİT UÇUK

Satıldığı yer: Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi

ON

SENE

GENÇLEŞTİ

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sok
beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen madde
de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesam
tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, ba
cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor· Bu temizleyici ve besliyeci mad
yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile
zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanın
Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "bey
renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvvetini muhafaza ede
Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanma
başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALO
ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.